

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23926
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	64
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 64

OD-BEGOTTE
TO
GREATNESS

'god-begotten (?) 1 II देवमीढः

(VP देवमीढक

MBh.

god-born 1 I देवज

mfn SBr — देवजा, देवजात

mfn RV, AV .

goddess n l I देवी RV, AitBr, MBh, etc.

l II अमरी HParis' — अमृता RV, etc — दिव्यादिव्या

W — (in mythol.) प्रकृति f W, IW 140, RTL 223 — सुर-

देवता MBh — सुरी Naish, HParis.

a forest-xx g. वनदेवता Kav, Kathās the g.

Durgā रुद्रपत्नी L — रुद्राणी SāṅkhŚr, MBh, etc thexx

a g. granting wealth वसुदेवता Hariv the g. inflicting

small_pox शीतला (cf. comp. and RTL 227.228) g. men.

tioned with Lakshmi उपलक्ष्मी MānGr g. of battle

रणलक्ष्मी Kathās.

the g. of Buddhists 1 I तारा Dharmas 4.

1 II पापुसा Dharmas 4 — मामकी Dharmas 4

रोचनी Dharmas 4.

the g. of fortune चपकाजनः Sis 9.16 — (applied

to) करीषणी MānGr g. of learning विद्यादेवी

campak — स्तुतदेवी L the g. of speech वाग्देवी

Kav, Rājat, etc ‡ — वाङ्मयी L वाङ्मयदेवता

Sinhās the g. of the wilderness and desert

अरण्यानि f अरण्यानी RV 10.14 146.1-6 g. of victory

जयलक्ष्मी Rājat 5.245 जयश्री Rājat 2.64 — विजयश्री

Kāv a g. presiding over food अन्नपत्नी AitBr, ĀśvŚr

the g. presiding over the actual day of full moon राका

(Un 3.40) Jyot (generally personified as a g. protecting

the worshippers of the gods and pious works in general अरमति

f RV a g. thought to preside over learning विद्यावधू f

Vcar 'the inaccessible g.' दुर्गा TAr 10.2.3 (दुर्गादेवी)

MBh, etc the rank of a g. देवीत्वम् Kathās the state of g

देवीत्वम् Kathās (with Buddhists) a woman representing any

g. who is the object of adoration योगिनी containing all g.

goddesses सर्वदेवीमयी Heat. representing all g.

सर्वदेवीमयी Hcat.

one of the g. of the Tantrikas प्रत्योङ्गुरा Cat.

one of the twentyfour Jaina g. अङ्कुशा, अङ्कुशी L.

'a particular class of g.' क्षौणी

(with Buddhists) N of a g. सहस्रावती

N of a divine g. often regarded as a form of Durga (suppo-

sed to protect children and worshipped on the sixth day after

delivery) षष्ठी

NrisUp, Saṃskārak.

a kind of g.

आ

RV, ŚāṅkhŚr 8.

the g. Shashṭhī

षष्ठीदेवी

Kād, RTL 229.

the g. Pārvatī

सद्रप्तिगा

W.

संस्कृत-संज्ञा : I देवदेवता mfn Mn, MBh, etc.

I II देवदेवता RV — देवराजः AitBr 7.17,

संस्कृत-संज्ञा : II देवनिदक mfn देवनिदक

देवता I देवता

RV, AV, Br, etc — देवत्वम्

I II देवभूयम् L — देव्यम् RV — सुरता MBh.

देवता गदैवत गदैवत

m Br.

अदव — निर्गन्धर

I II मल L — विद्वे AV.

1 II देवकल्प — देवकल्प

1 II देवकल्प mfn MBh 1.3124 — देवकल्प

mfn SankhBr 37.3 (v. 1. देवकल्प 1.

'god-loved' (?) 1 II देवकान्तः L.

11 यज्ञिय (आ)

'god-made' 1 I देवनिर्मित mfn W.

'god-protected' 1 I देवरक्षित

Hariv —

देवपाक्षितः Pan 6.2.148, Kās — देवत्रातः

Cat.

'god-sped' 1 II देवजूत

mfn RV.

देवपाक्षितः 1 II देवपाक्षितः

Kathā

The river Gogra 1 I चर्चरः

L — चर्चरकः

चर्चरिका L.

goitre n 1 II गडु

m Pāp 2.2.35, Vārtt 3, 1.3.37,

गडु, गडुक, गडुक

— गलगण्डः

1 1 1, 1 1 1, 1 1 1

11 अद्यर्चदम्, अद्यर्चदम्

— गण्डः

1 1 1, 1 1 1, 1 1 1

— गांधी — पाठाशय.

பக்கம் 2

... ..

1. गलशक्ति २. गलशक्ति ३. गलशक्ति

fold n 1 I सुवर्ण

mr 1 आ in TBr, Chup, n — सुवर्णम्

, 10 — सोचनम् सोचनम्, सोचनम्, सोचनम् — वनकम्

, 10 — हिरण्यम् — हिरण्यम् — हिरण्यम्

Naigh 1.2, Mn, MBh, etc.

1 II अकुप्यम् Kir — अकुप्यकम् — अग्नि — 1 —

अग्निवीतम् — अग्निभम् L — अग्निवीर्यम् L — अग्निशिवम्

1 L — अभ्रम् (rarely अभ्रः AV 9.6.47 and TS) L —

अभ्रम् — अथस्य — अथस्य — अथस्य

अनुनम् — अवपटम् — अवपटम् — अवपटम्

1, अपराधम् — अग्नेयम् — अपराधम् — अपराधम्

111 हृदयकनम II हृदयकम I अवध अवध

112 औजसम I कवन्द्यः I कन्द्यः I कपूरम

I कर्बुरम I कषूरम I कच्छाणम I काचिध

113 कार्तिस्नरम II कुम्भम I कुसुम्भम

114 कृशनाम I कैसरम I गर्भित I

27, गर्भित II गोत्रयः I गारुडम I

गौरिकम I गौरम I चन्दम I चन्द्यः I

115 गौरम I चन्दम I चन्द्यः I

116 चामैकरम I चामैयः I चामैयम I

117 चारुसारम Gal जातरूपम I

.) Kaus, Lāṭy, etc — जाम्बूनदम् L — दु — 1

— तपनायकम् — तावपः — तनीषः L, तावीष

— तापनम् Npr — तामरसम् L — ताक्ष्यः L — तावीषः

— तिरीटम् — तेजस —

तेजा — दाक्षपः — दूषादि — दाक्षायणम्,

— दाक्षस्थान — दोषकम् — दोषम् — द्रव्यम्

— दू — ध्वन्तः — भारजोवनम्

— निष्कः — निष्कम् — अर्धयोदि —

पारज — पित्ररम् — पित्रानम् — पीतम्

— पीथ — पुरटम् — पुरुदम् — भद्रम्

भेरु — भूमि — भूमनम् — भास्वरम्

— भूमनम् — भूमि — भूमनम् — भूमनम्

— भूमनम् — भूमनम् — भूमनम् — भूमनम्

महाधातु — महारजतम् R, MärkP, महारजनम्

— मृदुभक्तम् (?) — रक्तवर्णम् — रजतम् (रजतः)

अध्वनीदि — रत्नवरम् — रसः (रसः आ) — रा

— रिक्रमम् — रुक्मलम् — रुक्मम् — रुक्मोदनम्

— रुक्मसु — रुक्मनम् — रुक्मसु — रुक्मसु

कौटुः, कौटुम् — कौटुवरम् — कौटुत्तम् — वरवर्णः, वरवर्णम्

— वर्णः, वर्णम् — अध्वनीदि — (रसः आ) —

— वणिं — वसु — वद्विबीजम् —

शतकुम्भम् W — शतरवण्डम् L — शतकुम्भम्

— शतकोम्भम् — शि. १९ द्रवम्

— शुकम् L — शून्यहरम् L — शृङ्गारम् (only L) —

शोभकम् — शोभकम् — समुद्रः समुद्रम्

, 2. — आ — रुक्म — सारङ्गः — आ —

सुरभि — सुरहिम् — सुवर्णम् — सोमचक्रम्

— सोमैरवम् — सोवर्णम् — स्पशिमणिपत्रवम्

— स्वर्गकः — स्वर्णकः — स्वर्णम्

Yājñ, Kāv, Kathās, etc — हरणम् — हारतम् AV, Kath —

हृषयिन् L होहकम् Mch, Kāv, etc हिरण्यहमन् n HYo

* होमन् n say होय mfn MW होमम् I, होमकम्

जाम्बूनदम् , , , , ,

हिरण्यम् (हो आ) , , , , ,

हिरण्यम् (हो आ) , , , , ,

स्वर्णविद्या हिरण्यवाहः

Hear 'bearing g. lotuses' स्वर्णपद्मा L bearing g. (said

हिरण्य (हो आ) , , , , , होमोभूत

mfn Kum the being g. सौवर्णम्

हिरण्य (हो आ) , , , , ,

स्वर्णमय mf (ई) n Sinhās — हिरण्यवत् mfn RV

शातकुम्भमय — ई —

हेमरत्नमय — ई —, हेमरत्नवत् —

परिहारक —

सुवर्णवत् mfn BrArUp, 3ch — चन्द्राग्र costing much g.

निरुसुवर्णिक — कुरस्वर्णम्

, कुरहेमन — हिरण्यनी

रुक्मपत्न —

निरुसुवर्णिक — 8

हिरण्यम् — हिरण्यम् — देवकाञ्चनम्

हिरण्यकः

सर्वसावर्ण

mfn Pan 6.2.93, Sch

fine g.

वर्णिका, वर्णिका L

कनकरसः

Sak 279.4

full of g.

हिरण्यपतिपूर्ण

हिरण्यजित्

हेममालिन

स्वर्णद

glittering with g.

काञ्चनप्रभ

mfn R g. and silver

ककवातम्

Mon, Sis, Prasanna, etc

कर्णपणम्

L.

हिरण्यिन

पैशादि

उमादश

42017

RV 3.30.20,5.57.7,TBr 2 — (as Meru

प्रीति — शिष्टमय । ई

सूत्रार्थसिद्धः

1885

समाप्तं : १० मार्गशिरः २५

११
संक्रम

— (1000000, 1000000 etc) — ११११११११

हिरण्यराश, not 'gold-bodied' स्वर्णकायः

२०५१३०० - ३१५२५५५ - ३१५२५५५ - ३१५२५५५

हिरण्यवहस्रम् mfn AV अवहस्रम् a g. car-ring सौवर्णः

L.

हिरण्यवर्णः हिरण्यवर्णः

हिरण्यगिणी L.

आपिशङ्गः आपिशङ्गः

समन्व स्वर्णरुपिन्

हरिवतः हरिश्ची

हिरण्यम् ई) n TS, etc.

a g.-covering हेमच्छन्नम् Hariv g.-creeper स्वर्णलता

L g.-crested स्वर्णन्युतः L r.-feathered (as an arrow) स्वर्ण-

५२.
२०

५३.

५४. -

स्वर्णपुष्पः

जाम्बूनदम

MBh, Hariv 13099, R, Bhp 5.

स्वर्णशुक्लिका

स्वर्णमालिका t ह — हेममाला L 'g.-girdled'

स्वर्णमैरवका

Karend

— स्वर्णदामा Cat g.-haired

हिरण्यकेश (३) १ RV, AV, Bhp — स्वर्णशैमन R, Bhp

हिरण्यहस्त — हिरण्यशीर्षिन

पत्नी — हिरण्यमूर्धन — वनी

हिरण्यशृङ्गः — स्वर्णशृङ्गः

स्वर्णद्विपः, स्वर्णद्वीपः — हेमद्वयः

हिरण्यवर्ण , स्वर्णवर्ण

हिरण्यवर्ण (आ) हिरण्यवर्ण

चामीकर पश्य

सुवर्णवर्ण I स्वर्णवर्ण

...

kara) सुवर्णजीविकः L.

... I स्वर्णकरः ... कनकस्थली

कनकाकरः ... हिरण्यिनी ... पुष्करादि .

... स्वर्णादि I ... चामीकराचक्रः

... चामीकरादि ... हिरण्यवर्ण

— स्वर्णश्रीवः — दाक्षायणम्

= दाक्षायणम् हेमन् — प्रमाणम्

स्वर्णम् नगनीयम्

स्वर्णमूत्रः

हिरण्यम् सुवर्णचौरिका

हिरण्यजिह्व — हिरण्यपक्षः

सायुधम् रुद्रि कनक

हिरण्यचक्र

सुवर्णपक्ष हिरण्यपक्ष

हिरण्यपर्ण स्वर्णपक्षः

सुवर्णकर्तृ — — — सुवर्णकर्तृ — १०५

सूत्रणीकारः हिरण्यकेशि हिरण्यकेशि

सुहृदः सुहृदः सुहृदः सुहृदः

पृष्ठ संख्या १०० दिनांक १०/१०/२०२३

107 H40

[illegible]

पदार्थ अवस्था परिणाम

सुवर्णपुष्प — (अ) —

(Date) _____ (Page) _____ 2001 Year : _____

दाक्षा यणहस्त १२ १०.७.१९००

सुवर्णवक्षसःअहिरण्यवत्

mf n AV 20.128.6

a heap of g.

काञ्चनवपः

काञ्चनवपः

काञ्चनवपःकाञ्चनवपः (as the earth)अहिरण्यवक्षसःa heap of g. (as the earth)अहिरण्यवक्षसःअहिरण्यवक्षसःअहिरण्यवक्षसःअहिरण्यवक्षसः

हूनः

पिपीलेकम्शुद्धीकनकम्, शुद्धी •

L like g.

सुवर्णवत्सुवर्णवत्सुवर्णवत्सुवर्णवत्सुवर्णवत्सुवर्णवत्सुवर्णवत्

हिरण्यपति हिरण्यपति

हिरण्यपति हिरण्यपति

हिरण्यपति हिरण्यपति

हिरण्यपति हिरण्यपति

हिरण्यपति हिरण्यपति

made of g. 1 I सौवर्ण mf (ई or आ) n

Yājñ, MBh, etc हिरण्य mf (आ) n AV, R हिरण्य (ई)

n सुवर्णमय (ई) कनकमय

(ई) काच्यनमय (ई)

स्वर्णमय (ई) हिरण्यमय (ई)

MBh, R, etc हिरण्यमय mf (ई) n SBr.

18939

काव्यन ३ (ई)

स्वममय ३ (ई) ३ स्वममय ३ (ई)

शतरवण्डमय ३ (ई) ३ शतरवण्ड ३

शतकुम्भमय ३ (ई) ३ सुवर्ण

(आ) ३ ३ हाटक ३ (ई) ३ हाटकमय

(ई) ३ हाटकीय ३ ३ हिरण्य

३ ३

जाम्बूनदाय ३ (ई) ३

जाम्बूनद ३ (ई) ३

1

पारहाटक

1. सुवर्णवत् 2. सुवर्णवत् 3. सुवर्णवत्

1. हिरण्यवत् 2. हिरण्यवत् 3. हिरण्यवत्

1. हिरण्यवत् 2. हिरण्यवत् 3. हिरण्यवत्

Kathas कथः 2. कथः 3. कथः

Prishala प्रिशला 2. प्रिशला 3. प्रिशला

1. हिरण्यवत् 2. हिरण्यवत् 3. हिरण्यवत्

सुवर्णवत्

सुवर्णवत् 2. सुवर्णवत् 3. सुवर्णवत्

हिरण्यवत् 2. हिरण्यवत्

II चन्द्रिन् RV. 10. 17 स्वभावतः

हिरण्यविद् mfn RV.

बहुसुवर्णक

हिरण्यवत् सहिरण्य

हिरण्यापाव (RV.)

कुमारम् तप्तिहमम्

हिरण्यिनी

पुष्करादि हिरण्यैशय

हरिणाय बहुसुवर्ण

बहुहिरण्य (भा.)

महाह्रिभवत् mfn SāṅkhGr riding in a g.

हिरण्यरथ mfn हिरण्यनिकाशं

काञ्चनकान्ति f काञ्चनकान्ति

काञ्चनकान्ति mfn तार-

हिरण्यता mfn हिरण्यता

जातकपता mfn निकृषम्

ह्रीभीभूत

हिरण्यम् (mfn, mfn) हिरण्यम्

हिरण्यकक्ष

हिरण्यकक्ष (mfn, mfn) हिरण्यकक्ष

18944

आधिरत्रम

mfn KV 8.46.33wearing g. in the ear

हिरण्यकण

सर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनKathas - wrought g. सर्वकाव्यन

I

—

सर्वकाव्यन

w

सर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यनसर्वकाव्यन

चन्द्रम.

to become g. 1 I सुवर्णी भू, सुवर्णीभवति

हेमाय — हेमायै

to be g. हेमाय Nom हेमायै Harav.

'gold dust' 1 I हेमरेणु ॐ L.

1 II कनकपरागः — काञ्चनभू ५ W.

golden adj 1 T. सौवर्ण f (इ or आ) ŚrS, Yājñ,

MBh, etc — हैरण्य f (आ) AV, R — हैम f (इ) Mn,

MBh, etc — काञ्चनीय f (आ) MBh — कानक ŚrS

1. 99-5.

I II कानक Samh Up 44.1 — कनकमय f (इ)

Pañcat, Ratnāv, etc — कलधौत R, कलधौतमय Mcat

काञ्चान f (इ) MBh, R, Mn, Megh, Śak, Bhp —

काञ्चनक — चाण्ड्रेन् VS 21.31 — चामीकरीय Kum

13. 22 & 28, चामीकरमय f (इ) Mcat 1. 5. 1235 & 7. 520

— जातरूप Mcat ~~1. 11. 494~~ — जातरूपमय f (इ)

Ait Bh 8.13, MBh, etc — जाम्बूनदमय † (इ) MBh,

Hariv 6918, R, Pañcat 3.6.०, जाम्बूनद † (इ) MBh

1.12 †, Hariv 8419, R 5.7.19 — लपनीयमय † (इ)

MBh 7, Heat — लपनीय † (आ) MBh 1.7, Hariv, R

कक्कमय † (इ) MBh, Hariv — रौक्म † (इ) Mn, MBh,

etc — शालकुम्भ MBh, R, etc — शालकुम्भमय † (इ)

MBh, Hariv, R — शालकौम्भ MBh, Hariv, R — शाल-

कौम्भमय † (इ) Bhp — सुवर्ण † (आ) RV, etc —

सुवर्णिक Harav — स्वर्णिक: W — हारक † (इ) Sis,

हारकमय † (इ) Hcar. — हिरणिन् RV, हिरण्मय † (इ)

TS, etc, हिरण्य मम, MBh — हिरण्यजा AV — हिरण्यय f

(इ) RV, VS, AV, SBh — हेममय f (इ) MBh, R, etc —

हेमाङ्ग f (इ) R, Mudr (v.l. हेमाङ्ग), Bhvam — हेमन

Bhpz, (v.l. हेमज).

adorned with a golden chain हरितस्रज AitBz

adorned with a g. garland हरितस्रज AitBz adorned

with a g. net हेमजातालङ्कृत Lalit bearing g.

flowers हेमपुष्पः (only L) clothed with g. feathers

(as an arrow) हेरण्यनासस MBh containing a g. germ

हरितगर्भ f (आ) Āp Śz decorated with a g. crescent

(as a chariot) हेमचन्द्र R enchased with g. pictures.

हेमचित्रसमुत्सृष्ट ~~मभ~~ MBh.

entirely golden । I समग्रसौवर्ण Kathas —

सर्वहेममय ~~मभ~~ (इ) न Meat — सर्वस्वर्णमय ~~मभ~~ (इ) ~~मभ~~

Kāv.

golden armed हिरण्यबाहु ~~मभ~~ VS, Tār g.-arrowed

रुक्मेषु m Mariv, Pur g.-beared (said of Agni)

हिरिश्मत् ~~मभ~~ RV — हिरिमत् ~~मभ~~ RV 10. 105. 7 (Sāy)

a g.-chariot रुक्मरथः 'g.-checked' (applied to

Agni) हिरिश्मत् ~~मभ~~ RV 'g.-checked' (applied to

Indra) हिराशिप्र ~~मय~~ RV a g. coin हेममुद्रा, हेममुद्रिका

MW g.-coloured सुवर्णवर्ण ~~मय~~ — हेमवर्ण ~~मय~~

R a g. column कनकस्तम्भः a g. cord कनकसूत्रम्

Mil- 'g.-creeper' हेमलता BHP — हेमवल्ली L 'g.-crested'

हेमशिरना, हेमशिक्रा (?) L a g. deer हेममृगः a g. Dīnāra

हेमदीनारः Kathās — कवमः RV, AV (कवमम्), VS, Bz, ŚrS

a golden figure representing the Kām-dhenu (one

of the 16 Mahādānas) हिरण्यकामधेनु f Cat 'g. flamed'

हेमज्वालः L.

golden-haired I I हिरण्यकेस्य RV — सुवर्णरोमन् L —

हिरण्यरोमन् m MW.

golden-handed हिरण्यपाणि RV a g.-handled

umbrella राज-शुभ्रम् L a g. image हेमप्रतिमा L

'g. island' सुवर्णद्वीपम् f Kathās, Jātakam a g. jar

हेमकुम्भः MW a g. lotus हेमकमलम् Kathās a g.

lotus flower सुवर्णपद्मम् cat — हेमाम्बुज (Kathās)

हेमाम्भोजम् (Megh) g.-maned हिरण्यकेस्य RV.

'golden-mountain' I काञ्चनगिरि m Bhp

5.16.28 — हेमाद्रि m L — हेमगिरि m Bhartr —

काञ्चनाचलः MBh 1. 67. 30, काञ्चनाद्रि m.

+II चेक m only L.

a golden nave हेमनाभि m Kaus' a g. offering

in the shape of a cow सुवर्णधनु f cat a g.

ornament गोमूत्रदम् Sis' 4.66 g.-peaked

काञ्चनशुद्धिः Heat 'g. - sticked' कनकदण्डम् Git

'g. - thread' हेमसूत्रम्, हेमसूत्रकम् R, Vike 'g. - tree'

हेमतरु m W 'g. - winged' सुवर्णपत्रः MBh 'g. - worker'

हेमकरः MBh g. - yellow हेमपिङ्गुः R.

a golden ornament I I हेमाङ्कितः Ratnāv.

I II हिरण्यवः — हेमानि n pl Kuval.

'golden splendour' काठनाभा Kathās a g. stem

कनकरसम्भः a g. stream कनकरसः Śak 279.4

'g. toothed' हेमयन्ता Hariv gold g. trappings (of

an elephant etc.) हेमरक्षन्ता Hariv guardian of g.

treasure हेरय्यकः L having g. - yellow limbs

हेमगौराङ्गः 'having a g. bow' हेमधन्वन m MarkP

having a g. centre हेमनाभि mW having a g.

chariot रुक्मरथ having a g. coin हेममुद्रिक mW

having a g. lustre हेमकांति VarB.S —

हेमप्रभः Kathās having a g. nave हेमनाभि mW 'having

golden fruit हेमफला L having a g. garland

हिरण्यमालिन Katy Śr, Sch — काञ्चनमाला Buddh

having a g. girdle सुवर्णकक्ष्य MBh having a g.

girth (?) हेम्यावत mfn RV 4. 2. 8 (Sāy) having g.

limbs हेमाङ्गुः f (इ) R, Mudr (v. l. हेमाङ्गुः), Bhām

having g. lustre हिरण्यपेशस RV having g. parts

हेमाङ्गुः f (इ) R, Mudr. (v. l. हेमाङ्गुः), Bhām having

the g. ornament on the forehead (said of a horse)

रक्तमल्लगाः Katy Śr having g. rays हेममरीचिमल MBh

having g. skin हिरण्यत्वचस AV having g. splendour

हिरण्यज्योतिस् AV, TS, Kāth having g. trappings

हेम्यावत RV 4.2.8 (Sāy) * having g. visor (applied

to Agni) हिरिडिग्न RV * having g. visor (applied

to Indra) हिरिडिग्न RV having g. wheels हेमचक्र

MW having g. wings सौवर्णिक Suparnn having

श्रु — अमृतपक्ष SBr a kind of g. ornament

रुचकः, रुचकम् Das' of a g. colour पिञ्जर †

(आ) MBh, Kāv, etc of a g. yellow colour हेम

† (इ) MW — हेमगौर Skanda P of g. splendour

जाम्बूनदप्रभ (in comp) R1.38.19 one who does

not possess any g. vessels नीतिहिरण्य Ragh

5.2 possessing a g. coin हेममुद्रिक MW

possessing no g. ornaments अहिरण्यन Śāṅkh Śr

wearing a g. armour वस्त्रमधर MBh wearing g.

ornaments दाक्षायणीन मय्य यजुः 1.133 — कविमन

† (इजी) RV, Bṛ.

golden age | I कृतयुगम् Mn, MBh, Hariv,

Sūryas.

the golden age of the world कृतयुगम् Shadv Br.

कृतयुगम्.

to resemble the golden age कृतयुगम् Nam

कृतयुगम्ते Pratāpar.

कनकसूत्रम्

1 II रुक्मः RV, AV (रुक्मम्) VS, Br, SrG.

सुवर्णक्षः हिरण्यक्षः

सुमनसः

gold-smith ⁿ/₁ I सुवर्णकृ सुवर्णकारः

Mn, R, Var, Vās.

1 II कनककारः कणादः, कलादः कलादः

कलादः ताकः (S) नाडिं धमः

1 माषवर्धकः मुष्टिकः माष्टिकः

रुक्मकारकः — स्तुवर्णकृत — " — सौवर्णिकः —

स्तथिन — — हिरण्यकर्तृ — — हिरण्यकारः —

हैमकर्तृ — — हैमकारः — — हैमकारकः —

हैमलः — — हैरण्यकः — — हैरण्यिक — (आ

इ — — कार्यादि —

स्वर्णकारः

स्वर्णकारकः H.Ponté food of

स्वर्णकाराग्राम

हैरिकः

Hear, Sch.

Amorpha globosa L. अमरिम्बानः Heat — अमला —

अपरिम्बानः

तकम, अमलानकम, पूडाहः

कूर्मपुष्पः L. — झण्डू —, झण्डूकः, झण्डुकः L.

— महारहा L. — स्थूलपुष्पा L.

Amorpha globosa L. कूर्मपुष्पः —

(the plant)

plant G. globosa अपरिम्बानः

18961

1

गभीरिका — धनम्

यमरुंका L.

साधु (वी) सु

सत् (सती) समन्जस

भद्र (आ) पुण्य (आ)

कल्याण (ई) वद्धादि कल्याणिन्

उत्तमोपपद उदन्त कर्क (ई)

कुशल (आ) सिध्मतिदि, श्रेण्यादि श्रमणादि

कृत कृतिन् तार धनिक

धन्य भद्रक इका

भद्रम, ^{भद्र} (= भीवल भव्य

भाविन् मल्ल युवन् (यूनी, युवति,

युवती — RV, etc — वसु f (उ or वी) RV, GrSrs —

वैद्यस्य RV, AV, TS, MBh, Hariv — सत्य f (आ) RV, etc —

सत्त्वसम्पन्न — सदात्मन् — सम — आ

— समान — (ई, आ) — सहोर — सात्त्विक

— (ई) — साधुमत — सार — (आ)

— सिद्ध — आ — सुनीथ

— सुभू — सुरभि — (इ, उ, ई) —

— सू — ind Ved and in some corp

— असाधु —

विहित

अगुणता, अगुणत्व

with g. wishes

सदुक्ति

गुणाच्छ्रुत

सुष्ठुद्वार

रुचकः,

रुचकम्

रुचकः, रुचकम्

मन्त्रिका

मताष्टिकादि

which

आप्यायनम्

सम्प्ररुच, सम्प्ररुचते

साधुवत

int. MW

at a c. 1000

चित्रपदक्रमम्

18965

पुण्यजित

ChUp, Kāv attained

पुण्यलब्धमङ्गलसूचकto be g. रुच cl 1 (Dhātup 18.5) रोचते (Ved andरोचतिप्रगुणआप्रगुणआ

g

सुस्थितआसंविधामानसम्सदाश्रितप्रत्यानेयअर्जअर्जतेनिबन्धनीयं कृ

18966

(1.1.1.) निर्वन्धनीयं कृ

पुण्यराकुनः

स्वस्थयनगणः नामनीति

साधुमन्

प्रशस्त कुशलं मन

पञ्चभद्र

सदसत्फलमय

वसुमय

विश्ववार आ

SEr, विश्ववार्य RV the daughter of a कुलपुत्री

साधूवत

श्रृंगुण

वर्षेनि (mostly ifc) ŚāṅkhGr, etc doing g. actions

सुकृतिन doing g. deeds सुकृतकर्मिन्

सुकृतकृत विसुकृत

गुणवणवत

कल्याणाचार

साधुतः पुण्यफलम्

पुण्यजित

कुलकुमारी सम्पन्नक्षीरा

18968

Kāś on Pāṇ 2.3.41.

शुभकर्मन्सुकृतम्सुकृतम् Pañcat, सुक्रिया

II शुभम् सुक्रिया

सुकृतकर्मन् सुकृताहितम्, हितानिसहस्रक्षयम् भद्राभद्र — साध्वसाधुसदसत् अयानयम्I साध्वसाधुनीशुभाशुभ आ

हिताहित

सितासित

सदुस तक

(16) Ma1trUp,VarBrS .

सम्प्रक्षिपत

सम्प्रक्षिपत

शुभ (आ) का,

शुभ (आ) का,

प्रणीत

प्रणीत

पुरषोत्तमः

उत्तमाद्यममध्यम

समाकृतम्

समम्

Witch (esp.) d. colour

वर्णः

(वर्णम्)

अर्थः चोदि) (ifc. f आ) Mn, MBh, etc.

सुकृति — साधुवृत्तम्

उपयोगः — चारित्र्यम्

हितवचनम्, हितवाक्यम् — शास्त्रम्

Bh, Kāv, etc a f. dress भद्रस्वप्न AV g. (esp. applied to

सुवृत्त (आ) संक्षेप

Mudr, Rājat f. figure भव्यरूपम् MBh, R f. for साधु

(वी) (ifc. f आ) प्राणिहित

भव्यरूपम् मनुहित

for one's self आत्मनीन f (आ) (Pan 5.1.9, 8.6

नेत्रहित

सौभाग्यम् सम्पत्ति

R, etc, सम्पद f. pl SBr, ChUp, MBh, etc.

इकूवाल पताका सुभगम् सुभगा

सुभगासु शान्ति

शि

सन्तः सत्काः

Kav. पुण्यजनाः m. pl .

सुजनः

सत्कवि सुगीपा

18972

W.

उत्तमता, उत्तमलम् गुणः

शस्यम्

गुणसङ्गः

सत्कीर्ति सत्यति

सुर्वाजम् कल्याण

वद्वादि असुरः

सच्छूद्रः प्रियनिवेदनम्

कल्या महासुभिक्षम्

स्वादुपाक, स्वादुपाकेन

साधु (नी) (18973) प्रति, अनु,

अभि, परि or comp) Br, etc the g. troop of

Maruts समारुतम् सत्यः

सत्यः

g. wishes 1 I हितच्छा MW.

कल्या I कल्याणवचनम् सुमन्मानि

११ सोभायम् MW.

अम्बिका

अम्बा

g. work पुण्यम् (ifc. f) MBh, Kāv, etc सत्कर्म

महाभागता -- महाभागत्वम् साधनम्

पुण्यसमम्

सिद्धिं any desired g. द्रविणीद, द्रविणीदस्, द्रविणीदा

IV-VS, द्रविणीविद्

महाभागता (क), महाभागत्वम् स्वस्तक

पञ्चभक्ष

दोषगुणिन् सविनय

पुण्यफल स्नायु

भाग्यवत्

स्वायुरसविद्सञ्चारितम्, सञ्चार्यमातृलिक (ई)शकुनसर्वतौभद्

BhP, Pañcor

कुशलजासिद्धमादि, श्रेण्यादिश्रमणादिलघु

(वी)

उपकारपरप्रख्यातसङ्घर्तlordवसुपतिवसूनामसंस्कारविशिष्टअपवर्जित

(made) of a g. bamboo वैश्वानिशुद्ध W made of g. metal

स्वायस परिशंख्या,

परिशंख्याति संख्या संख्याक

कृ सत्यंकारः

स्वस्त्ययनम्, स्वस्त्ययनानि^W

कल्याणगिरि सुभावित्रम्

अकुलीन — अकुल

सुवर्ण (आ)

पुण्योदयः सुवर्ण (आ)

वैशीय वैश्य

संस्कारसम्पन्न

सात्कर्मिन्

वस्तुपाहित

शीलशालिन्, शीलसम्पन्न, शीलसम्पन्न

सरयक

सुभाग

सदात्मन्

रुचिसम्प्रकृष्ट, शुभाशुभफल

पुण्यफल

स्वस्त्ययनम्, स्वस्त्ययनानि

18979

Topic: भारतीय संविधान की प्रमुख विशेषताएँ। प्रश्न 1. भारत के संविधान की प्रमुख विशेषताएँ क्या हैं? उत्तर: भारत के संविधान की प्रमुख विशेषताएँ हैं:

twisting to L. Center (as indicated by arrow in the

सामुद्रिक

०५॥ पारमि

साधुगत M. पुण्यफलम्

साधुवत क्षम

२३. क्षमति (क्ष. क्षति क्षमति) signifies the power of

संख्या (१०८) अंक २५७ :

इति) so that it has a π -appearance यथाशामम

हितादिना

वंशज प्रियख्यायिन्

पुण्यमन्य

सुमन्मन्

very g. l I बहुरास्त MW महापुण्य f (आ)

सत्तम सर्वसाधु सुन्दरतर

सुन्दरतरम् ind Bhp.

निःश्रीकता MW want of qualities

निर्गुणता, निर्गुणत्वम् सद्भूत

सद्भूत

अगुणवत् गतसत्त्व

विमुक्त

कुलस्त्री

MBh, R, etc

कुलनारी

2 I

n

KathUp, MBh, etc

) MBh, Kav, etc

MBh, Mricch

an enemy of the g.

W fixed on the supreme g.

2 I श्रेयस् n KathUp, MBh, etc — हितम्,

हितानि (n. pl) Mn, MBh, etc — पुण्यम् (1fc. f आ)

MBh, Kāv, etc — सत् n RV, etc —

साधु n RV, etc — साधु RV, etc .

consisting of g. पुण्यमय mf (ई) n ≠ Prab

discrimination between g. and bad सदसदविवेकः

W = to do g. उपशी, उपशीते Car doing g.

सहर्तृ mf MBh, Mricch — कल्याणकृत्

an enemy of the g. सुरविद्विष W fixed on the

supreme g. परार्थनिष्ठ mf MW.

भद्रपापम् — भद्राभद्रम्

शुभाशुभम् — साधवसाधुनी'

सदसत n Ragh. ~~the~~ ह्ये ~~xxxxxtxxxxxx~~

सदसन्तः —

सारासरम् — भद्रपापाः

साधवसाधवः —

प्रियसुहृद् — सुरक्षिन्

अनुहस्त — (आ)

a g. husband सप्तति — me

मायवसु मग्न —

शुभं m आ n भद्रकल्पः

भद्रनृपति la कल्याण

म आ व वृद्धादि साभाग्यम्

शुभमङ्गलम् रमा धन्यता

धन्यत्वम् रिप्टम् अयः सुवितम्

सहृमम्

साधु पुण्यजनः सज्जनः

सत साधुकृत्या

शिष्टाचारः

xx a f. many

उपबहु

Kāś on Pā

लक्ष्मन्सुमानसनामन्सुवार्तामहासत्त्व

देवहितः

सारफलम्हिताहितसारासारम्सारदर्शिनवामभाजउपाहितशुभकद्वयसत्

18986

ॐ I साथु

1st GDR, MDH, etc

— भवतु

विनयः

 पर्यवस्थित

 असम-जसः

good-hearted 1 II

हृदयिक

 1 II

5, Pat. (neighbour) षट्प्रक्षः

सौ हार्दिम I I सौ हार्दिम सौ हार्दिम

1

प्रसन्नता I प्रसन्नता प्रसादः

1

good-humoured I II भ्रावित mfn Kād.

सुदर्शिन I सुदर्शिन

(आ)

दर्शनीय

1 II चक्षुष्य mfn ChUp 3.13.8, Car 1.5.89, Rājat 3.493

2

शुभानना स्नाकृति

कतमः, कतमा, कतमत

e. looking woman

चारुदर्शना

Met 17.12, H

दर्शनीयाकान्तः

1 II उत्तमता, प्रशस्तता, प्रशस्तत्वम्

good-natured 1 IIप्रमणस्mn Hariv.good-naturedness 1 IIसंनिसर्गः

MBh.

साधुत्वम्साधुभावःसुजनता, सुजनत्वम्सुजनःसौजन्यम्सूक्ष्मःउत्तमत्वम्11 उत्तमता,प्रशस्तताप्रशस्तत्वम्

(सत्त्व) — सत्ता, सत्ताक (सत्त्व) —

सत्त्वता w सविमन, पृथ्वादि .

यथासारम् —

सत्त्वस्थ — आ

सत्त्वविहित —

विशुद्धसत्त्वप्रधाना —

सत्त्वस्थ — (आ) —

सत्त्वसम्पन्ना —

सात्त्विक

— (इ) —

११
सत्त्व द्वैकः

free from the impurity of passion, g. and

धारस्तरजः सत्त्वतमो मल

mfn

RhP

g. 214

सारफल्युता, सारफल्युत्वम्.

सूदावः

सत्यम् — सत्त्वम् (172. आ)

Mn, Yājñ, etc, MBh, R सत्त्वगुणः.

relative to the quality Sattva g. 2. 2. सात्त्विक

३ सत्त्वस्थानम्

of g. सत्त्वस्थानम् Cat

superior g.

११

सात्त्विकम्

सत्त्वद्वैक mfn RhP

सत्त्वम् । I सत्त्वम् आ ।

सुशीलवत् । I सुशीलवत् सुशीलिन ।

mfn MāṅkP.

I II अरुष mfn Pāṇcat.

हितेच्छा । I हितेच्छा अनुकूलता ।

I II मैत्री सम्प्रीति ।

18994 I द्रविणम् द्रविणाः

18994 I, द्रविणस्य 18994 भाण्डम् (18994 आ)

18994 वस्तु द्रव्यम् 18994

I II कृति RV, AV, VS, Br — भाण्डकः (RV, AV, VS, Br), भा-

उ३५५ RV, AV, VS, Br — माता RV, AV, VS, Br — शलम्

RV, AV, VS, Br — रधि m (rarely) f RV, AV, VS, Br, SrS, ChUp

रै RV, AV, VS, Br — वसु RV, AV, VS, Br, वसूने

RV, AV, VS, Br — वारः RV, AV, VS, Br — वारिम् RV, AV, VS, Br — वित्तम्, ^{वित्तानि}

RV, AV, VS, Br — वेदः RV, AV, VS, Br — वेदनम् RV, AV, VS, Br — साधनम्

RV, AV, VS, Br — सारः, सारम् (RV, AV, VS, Br आ) RV, AV, VS, Br

सार्थ RV, AV, VS, Br ससार्थ RV, AV, VS, Br

RV, AV, VS, Br RV, AV, VS, Br पुरुवस्तु RV, AV, VS, Br

RV, AV, VS, Br द्रविणवत् RV, AV, VS, Br द्रविणस्वत्

द्विविणस्यु

अर्थजातानि

अर्थजातम्, ससार्थ (आ)

 विषयकामः

वस्तुविनिमयः पण्यवत

 परिच्छेदः

सामग्री सामग्र्यम्

11 गायः नृपादि चरद्रव्यम्

 धनजातानि

क्रयारोहः L partaking of g

वामभाज सर्वधनिन

द्रविणवत्

द्रविणवत् mf RV 9.85 rich in g. (as the

वाजरत्न mf (आ) n RV a sacrifice accom-

सर्ववैदस mf (आ) n RV

सशावरकृशाणकम्

I हैसः (आ) .

II चक्रपक्षः I चक्राङ्गी, चक्राङ्गी I चक्राङ्गी.

 जालपक्षः I दामरा , चक्रपक्षः I

~~धवलपक्षविहङ्गमः~~

~~धवलपक्षविहङ्गमः~~

~~नीलाक्षः~~

— धवलपक्षविहङ्गमः ^{सिंह 6.45} — नीलाक्षः — पारिप्लव्यः

— वन्धुरः — मञ्जुगमना — मृदुगमना,

मृदुगमिनी — लक्षणा — लक्षणा

— वक्राङ्गः — वरटा — वरला — वारला,

वारटा — वार्यः — शकवः — शङ्कुः — श्वेतगरुतः

— श्वेतगरुतः — श्वेतच्छदः — श्वेतपत्तः

सरःकाकी — शितिपक्षः — शितिच्छदः — सितच्छदः

— सितद्विजः — सितपक्षः — सुग्रीवः — आ —

— हंसकः — हरि — हरिणः

— हंसता, हंसलम्

३साय ३सायते

Right to have controlling interest in company (Section 2(20)) हिसाना २०

The very first thing I thought of was resulting in a paper that

उत्तर) ३२५१२००.

प्रश्न १. १। हंसी — हंसी Mrisch, Kathol.

11 वराका 1 हंसकान्ता 1 हंसिका

०. १०१२० वा ० स्पेसिफिक ०. कचकपडी

..... काकी (a female)

रथसाध्या हंसपादः

हसमुख ६

कौकबन्धु — कौकबन्धु

हंसगमनम् हंसायनम् ~~Katha~~

हंसतूलम् I, हंसतूलिका

हंसरोमन् हंसपदम्

हंसबीजम् I

(serrated beak) पुरुदंशकः I हंसजिह्वः

Samskarak.

a kind of कलकपठः I कलनादः I

कलहंसकः Kād काणूकः W मरालः Kav (मराली I)

मरालकः I मरालकी मल्लिकाक्षः

मालिकारथः

मालिकारथः, मालिकारथः.

मालिकः

मालिकः

हेसमात्रा

कादम्बः (Ug. 1. 11) (कलहंस)

राजहंसः (आ) (हंस)

Kālid, Kathās) a little g. हंसः

हंसनादिन्

a poor g.

हंसरोमन् HParis' the soft feathers of a h. हंसतूलम्

हंसतूलिका 18100, हंसरोमन् — हंसतूलिका 18100.

हंसतूलिका 18100, हंसरोमन् — हंसतूलिका 18100.

हंसतूलिका 18100. श्वेतपक्षरथः 18100.

a wild h. 1 I मानसालयः L, मानसा^{११}कस — 18100.

— मानसचारिन् 18100 Hariv.

1 II अमलपत्रिन् 18100 L.

a young p. हंसयुवन 18100 MW.

goose-footed 1 II हंसाङ्घ्रि

— L.

gorgeous 1 II स्यर्धिन

— L.

Gorkha n l I गोरक्षः W.

the resin of Gossampinus l II गोधा (श्रिदादि)

the resin of Gossampinus Rumphii ~~xxxxxxxx~~ l II मौचनियसः,

मौचरसः, मौचसारः, मौचस्त्रावः, ^{मौचस्तुत-} (m L मौचादः Bhpr

~~xxxxxxxx~~ सुरसः L.

1. जन्माः (उच्चादि)

13, जल्प्यम् 1.129,34.

I II प्रजल्पः I.

2

अन्तःपुर प्रचारः

ग्राम्यवार्ता

I II व्यतिजल्प, व्यतिजल्पति

1

 I दूतिका

Goseypium I II लज्जका L.

Сякхуріиоуі

कपीसः, कपीसी, कपीसम्

1 II शब्द L.

गौतम २१ ई

19010

 = कण्टकीलता

= राजकोशातकम्

a bitter g. = तिक्ततुम्बी, तिक्तका, तिक्तिका, तिक्तनीजा

कटुतुम्बी — नृपात्मजा — सुवर्णा — सूर्या

the flower of the Tumba g. तुम्बीपुष्पम्

burning ashes भस्माबुक्कम् (ifc) Kād the g.

कारवेष्टः, कारवेष्टी, कार-

वेष्टकः, कारवेष्टिका usr a g. used for water (by ascetics and

कम्पडु

एकतुम्ब

कटुतुम्बी

उग्रकाण्डः एकवीरा

कटुतिक्तका काकमर्दः, काकमर्दकः काण्डिका

— कालेङ्गी — कुलकर्कटी — क्षुद्राम्बा — क्षुद्रैर्वरु

— क्षेत्रकर्कटी — क्षेत्रयिर्भिला — क्षेत्ररुहा —

क्षेत्रसम्भवा , शशाङ्गुली — गजयिर्भिला — चिर्भिला ,

चिर्भिलम् ० — १. २. ३. ४. ५. ६, चिर्भिलिका —

— चीनकर्कटिका , चीणकर्कटिका , चीनकर्कटी —

— चीणकर्कटिका — उङ्गुरी — उङ्गुरी

— तण्डुली — तकीरी — गौरादि , तकीरि

— तुण्डी — दीर्घवृत्तफला —

दुग्धतुम्बी — दुग्धबीजा — धेनुकादुग्धम् — धेनुदुग्धम्

— धूम्रवृत्तफला — धूम्रा — नागालाभु —

नाट्यालाबु

नागालाबु

नामशुण्डी

पराक्षिप्यः

पाण्डुफला

प्रतिपत्तफला

प्रालम्बः

ई

बृहत्कौशातकी

महाकौशातकी

मानधानिका

लौभशपत्तिका

वन्या

विषहा

वृत्तफला

श्रीकन्दा

श्रीफलिका

सुपित्रा

सुतकीरी

, देवदाली

सुतिक्ता, कौशातकी.

कुम्भतुम्बी

L a kind of

वृन्ततुम्बी

I & v 1 for वृत्ततुम्बी) a kind of

Sweet g.

धीहरा

सपीतिका

घरालाबु ५

(... thing) a for, a round kind of g. घराभिद्या,

घटाक्षया काशी काशी ~~काशी~~ कारवी , हिङ्गुपणी

तृणकूर्मः I पीतपुष्पी

wild bitter g. इन्द्रवारुणी, इन्द्रवारुणिका.

a gourmand I I भक्षक

वातः VarBrS, Springer. आढ्यरोगः.

पादशैथः.

वातगुल्मः वातगुल्मः — वातगुल्मः

tate of wind and blood) वातरक्तः वातरक्तः

in (esp. that of ...) शूलः, शूलम् (the f आ) Kāv, Var-

वातहृति वातहृति

वातरक्तारि वातरक्तद्वः वातरक्तद्वः

आढ्यरोगिन् वातरक्तः

आ वातरोगिन्

gouty adj वातासह L, वातसह, वातुल W,

वातुल † (आ) L — वातोपसृष्ट सुश्रु, वातविघ्न

Pāṇ. 5.2.129 — वायुग्रस्त A — वाग्वाधिक Divyāv.

gourd ~~gourd~~ महाकाशफल L.

'Govardhana - supporter' । I गोवर्धनधरः

Hariv-10406, Rājāt 4.198.

govern vb । I प्रशास, प्रशासि (ep. also Ā)

S'Br, Mn, MBh, etc — अधिष्ठा — शास cl 2

(Dhātup 24. 67) शासि (Ved. and ep. also शासे,

शासति, शासे) (with राज्यम्, ऐश्वर्यम्) MBh, Rv, etc

— राज cl 1 (Dhātup 19. 74) राजति, राजते (Ved.

also राष्टि, राट्) (acc) RV, etc — राज्यं कृ, राज्यं

कृ लृप्, राज्यं उप आस, राज्यं वि धा.

। II अतिष्ठा RV, AV — अनुशास — अनुष्ठा —

उद्गह, उद्गति, उद्गते Rājāt, Rāthās — उपदिश, उपदिशति,

उपदिशति उपदिशते MBh, Mn, Rum, Pañcat, etc

अभिरक्ष, अभिरक्षति, अभिरक्षते — अभिविराज् Nir —

अभिशास् MBh 13. 4582 — अव् ए । अवति BHP, Ragh

9.1, VarBṛS, etc — क्षि ए । क्षयति RV — निपा caus

निपात्यति MW — निमम्, निमच्छते Mn, MBh, etc —

नी ए । (Dhātup 22.5) नमति, नमते (with अङ् and

gen) RV, etc — नी intens नेनीयते TS, VS, MBh — पत्

ए 4 (Dhātup 26.50) पत्यते RV — परिभू, परिभवति,

परिभवते RV, AV — परिकृष, परिकृषति, परिकृषते MBh

— परिरक्ष, परिरक्षति (ep. also परिरक्षते) (acc), R —

पा ए 2 (Dhātup 24.48) पाति Rājāt — पात् ए 10

पालयति (Bhāṭup 32.69) पालयते — भुज् ९ 7 (Bhāṭup

29.17) भुजति, भुज्ते (rarely ९ 6 भुजति, भुजते)

(with पृथ्वीम्, महीम् etc) MBh, Rāv, etc — भृ ९ 1

भरति, भरते ९ 3 विभति, विभृते ९ 2 भर्ति (with

क्षितिम्) Rājāt — यम् ९ 1 यच्छति (Ved. also यच्छते

and Ved. ep. यमति, यमते) RV, etc — विदथमानद् —

विराज्, विराजति, विराजते RV, AV, Bṛ — संयम्,

संयच्छति (rarely Ā) RV, etc — संग्रह् (संग्रभ्)

संगृह्णाति, संगृह्णीते (Ved. generally संगृभ्णाति, संगृभ्णीते)

MBh — समधिष्ठा, समधिष्ठति, समधिष्ठते Rām —

19820

4

समनुशास, समनुशासि (with राज्यम्, राज्यलक्ष्मीम्)

MBh, Misc — समभिपाल, समभिपालयति (acc)

Hariv.

2

governed adj । I प्रशासित R. — शासित MBh,

Kāv, etc.

। II अभिरक्षित Bhag, etc — कृतास्पद — नियमित —

प्रभूत W — मत RV, etc — संगृहीत MBh.

being governed by. अभिसंयत्त MBh 7. 5173 g. by.

नियन्त्रित Sāh, Kathās, Vedāntas g. by one king (as

the earth). एकचक्र † (आ) Bhp self-g. नियत.

well governed । I सुशासित † (आ) Mit—

सुविष्ट MW.

। II सुयन्त्रित MBh, MBh, etc — सुसंगृहीत.

to be governed । I शासनीय Sak (v.l.) —

शासितव्य W — शास्य MBh — आधिष्ठेय.

। II नेय — ओक्तव्य Mārkaṭṭ.

easy to be governed सुशास्य MBh liable to

be g. विधेय MBh, Kāv, etc.

governing adj । I शासिन (only ꣳꣳ) Ragh —

आधिष्ठातृ.

। II आधिष्ठायक — अनुशासितृ Bhag — क्षत्रिय

(Pāṇ. 4.1.38, gana श्रेण्यादि) RV, AV 4.22.1, VS,

TBr 2 — चातुर L — चातुरक L — तपता ꣳꣳ Bhp

4.22.37 — दण्डधृक् ꣳꣳ Bhp 4.21.12 — नियामक

† (इका) MBh, Kām, Sarvad — परिभू RV, AV, TS,

TBr, ॐ Up — यमन † (इ) VS — संगृहीतृ RV 1.109.

governing body क्षत्रम् (gana अध्यादि) ꣳꣳ 8

pl RV, AV, VS 10.17, TBr 2. g. men (Indra, Rudra

and Pūshan) शयनीर RV 'g. rule' विनियोगः Kās. on

Pāṇ 1.3.11 a g.-rule (the influence of which over

any number of succeeding rules is called

anu-vṛitti) आधिकारः a g. rule which gives a

particular name to the rules which fall under it

and influences them all संज्ञाधिकारः Pāṇ.

well governing । II रुद्रिषः MW.

19025

governing I I शास्त्रत्वम् BHP — नियन्त्रणम्

Rājat.

+ II शास्त्र त W.

government । I शासनम् (ये f आ) MBh, Rāw,

etc — प्रशासनम् RV, ŚBh, ChUp, MBh.

। II अधिकरणम् — अधिकारः — अधिष्ठानम् —

क्षत्रम् (gana अधिचिदि) गृ & pl RV, AV, VS, 10.

17, TBh 2 — क्षत्रियधर्मः Mn 10.81, Nal, R, Bhp —

तन्त्रम् Das 13, Śis 2.88, Suleh, राज्यतन्त्रम् —

नृपक्रिया — प्राशास्त्रम् MW — राजता Rāw, Kathās, etc

— राजन् (only in loc राजनि) RV 10.49.4 —

राज्यस्थिति f Rājat — विनियमः W — वैशास्त्रम् W.

abandonment of government राज्यत्यागः Cat

being at the head of g. नीतिमुक्तः म्फ MBH being in

the same g. समानाधिकरण MW the burden of g.

राजधुरः Pāṇ 5.4.74, Sch (आ f Vop 6.73) change

of g. राजपरिवर्तः Mr̥icch civil and military g. नमः

MBH, Kāv, etc common g. समानाधिकरणम् MW

enjoying good g. सौराज्यवत् म्फ later to exercise g.

सम्प्रशास, सम्प्रशास्ति (with राज्यम्) MBH — राज्यं कृ,

राज्यं कृ caus राज्यं उप आस, राज्यं वि धा exercising

g. राज्यकर म्फ MBH good g. सुशासनम् MW —

सौराज्यम् Ragh, Kathās the g. of a family गृहिपत्यम् RV

1. 15. 12, 6. 15. 19, 10. 85. 27 & 36 maintenance of g.

राष्ट्रभूति f TS, राष्ट्रभूत्यम् AV royal g. आधिराज्यम्

Ragh, Bālar the same g. समानाधिकारः MW want

of g. अत्रासनम् L the weight of (the duties of).

g. राज्यभारः MW.

governor | I शासितृ म Rājat, Kathās, Campak

— शासकः Śis' — प्रशासितृ म Mn, MBh, Śamk —

क्षत्रपः — स्थपति म AV, VS, Bṛ, ŚṛS, R, Śis'.

| II अधिकारिन् म — क्षपावत्, क्षपवत् म RV 1.70.

3 & 10.29.1, 3.55.17, 7.10.5 & 8.71.2 — नियन्त्र म

MBh, Ragh — नौकणधारः (fig.) Kād — राजस्थानीयः

Inscr — राष्ट्रिकः Hariv — मन्त्र म (fig also मन्त्रक)

RV, Hariv.

the governor of a city | I पुरपालः, पुरपालकः Bhp

— पुराधिपः (Kathās) पुराध्यक्षः (MBh).

I II पौरिकः L.

governor of a country. मण्डलाधिपः Kām, मण्डलाधीशः

Pañcar the g. of a fortress दुर्गाधिकारिण m

दुर्गाध्यक्षः L — पुराधिपः (Rathās), पुराध्यक्षः (Māh)

the g. of an arsenal आयुधपालः Hariv.

the governor of a place I I स्थानाध्यक्षः L.

I II स्थानिकः L — स्थानेश्वरः Rājāt.

the governor of a province I I माण्डलिक m Var,

Kām.

I II चक्रधरः L — चक्रिण m W — ग्रामशताध्यक्षः

Mn 7.119, ग्रामशतेशः Mn 7.117 — भोगपति m Mit —

मण्डलवर्तिन m BHP — मध्यमः — विषयाधिकृतः, विषयाधिपति

m Kathās.

the governor of a town भोगपति m Mit the

dignity of a g. शासनम् MBh 3. 5097 & 13. 3026, R 2 f,

5 having Varuna as g. वरुणेश mfn the office of the

g. of a district स्थापत्यम् Pañcar Br town-g.

पत्तनाधिपति m MBh one who governs अनुशासक mfn

one who g. himself and his passions यमवत् mfn.

Rag'n one who g. his country well सुसंगृहीतराष्ट्र

mfn Mn 7.113 what g: नियन्त्र म MBh, R, etc who

g: नियन्त्र म MBh, R, etc.

governorship । II पारिपालमम् Rājat.

a particular sort of gown । II शार्ङ्गः Var,

Cāṇ, शार्ङ्गः, शार्ङ्गम् Kāv, Kathās, etc, शार्ङ्गिका

Divyāv — शार्ङ्गि f SaddhP, शार्ङ्गी MBh, Kāv, etc.

grah । II संग्रह (संग्रह) संगृह्णाति, संगृह्णीते

(Ved. generally संगृह्णाति, संगृह्णीते) AV, etc.

2 II पेशकम् Bhp — मौवनलक्षणम् L — रूपम् (ifc)

grace । II परिग्रहः MBh, Kāv, etc — प्रतिग्रहः MBh

— प्रीति ऽ MBh, Kāv, etc — राति ऽ RV, etc —

सम्प्रसादः Uttarar — सुविदग्मम् RV, AV — सुम्नम् RV,

TS.

divine grace ईश्वरप्रसादः to pray for g.

अभिप्रसद caus अभिप्रसादयति MBh, etc to show g. to

समनुग्रह, समनुग्रहणीति, समनुग्रहणीते (acc) Kām.

2 I लालित्यम् श्लक्ष्, Sāk, Meat — सौभगम्

(युच् ऽ आ) Bhp.

2 II पेशलम् Bhp — यौवनलक्षणम् L — रूपम् (युच्

ॐ आ rarely इ) RV, etc — रोचिस n BHP — लक्ष्मी

(युं म्भ (इ) न) MBh, Kāv, etc — लक्ष्मि R, Kpr

— लवणा L, लवणम् (according to some लवणः,

लवणा) — लवणमन् m Prasannar — लीला Kālid,

Kathās, Rājat — विभ्रमः (युं ॐ आ) Kālid, Mālatīm

— विकासः (युं ॐ आ) BHP — वैदग्ध्यं Śis' — मुष्टि ॐ

chUp 3.13.4 — शची RV, AV, AitBr — शोभा (युं ॐ

आ) TS, etc — शी RV, etc — सम्भ्रमः (युं ॐ आ)

Bhartr — सौभाग्यम् MBh, R, etc.

deserving grace सुन्दरम् mfn MaitrS a feminine

g. (asking a lover to tell what is already known)

मोक्षम, मोक्षम Sāh, Uttarar, Kathās full of g.

निलासमय म् (इ) n Year (in rhet.) g. of style

(esp. consisting in the employment of separated

words in a sentence as opposed to ślesha) माद्युमे

Vām, Kpṛ, etc possessed of g. लीलावत म् Hcat

(only f), Col (met.) treasure of g. (द्वयकारः)

Das'ar.

graced adj । II उद्भासित.

graceful adj । I लीलावत Meat (only f), Col.

। II रसवत् MBh, Kāv, etc — लवण f (आ) W —

सुगात्र f (इ) Kathās — सुपिश RV.

consisting of graceful words ललितपद f (आ)

Var Brs full of g. words and expressions चित्रपद

MBh 3. 1160, BhP 1. 5. 10 a g. dance सुनायम् Hariv

g. discourse चाटु m n sg & pl Hariv 1144,

Pañcat, Kād, Meas, etc a g. figure सुगात्रम् MW

g. language वागडम्बरः, वागडम्बरम् MW g. speech

वाग्विलासः W a g. style शङ्खसौष्ठवम् A a g. woman

हंसगामिनी Mn 3.10 — सुमध्यमा MBh, R, etc a g.

woman (one of the various classes into which women

are divided) हंसनादिनी L g. words चाटु m n sg

& pl Hariv 1144, Pañcat, Kād, Hcar, etc one of the

four varieties of dramatic style (g. style, suited

esp. to the passion of love) केशिनी Bhar 20 45

ff, Daśar 2.44, Pratāpar, Sāh.

to have a gr g. gait चटुलग्न Nom चटुलग्नते Hcar

going gracefully । I मञ्जुगमन mfn.

moving gracefully । II स्वञ्चस, स्वञ्च mfn

RV.

gracefulness । II छाया Megh 77 & 101, VP 4.4.

31, Kathās 98 — सौन्दर्यम् Kāv, Kathās, etc.

graceless (figure) । II निलम्बा mfn Subh.

gracious adj । I सप्रसाद Kād, Pañcat, Kathās

— प्रसादवत् L — सुमुखं f (इ or आ) R, Car.

। II अनुग्राहकं f (इका) — अनुग्राहिन् — चनसित

Ait Br. 1. 6. 8 Sāy (Ā P) — चनोधा VS 8. 7 —

दाधवस् RV 1. 3. 7 (the gods), 1. 110. 2 (Savitri), 10.

65. 5. 6 (Varuṇa), 10. 104. 6 (Indra) — प्रमृड Bhp

— प्रसन्न — भद्र f (आ) RV, etc — भव्य R — मृड

Kāth, Āśv Gṛ — राति RV, AV, VS, Bṛ — शिव f

(आ) RV, etc — इभग W — सम्प्रसन्न Bhp — सरस

f (आ) Kāv, Kathās — सुमनस् RV, AV, Gṛh,

Kāth Up — सुम्न RV 10. 5. 3. 7, सुम्नायु RV, AV,

सुम्निन TS — सुविदत्रिम RV — सुशानस RV, Kāth,

As Gd.

exceedingly gracious महाप्रसाद MBh g. (as a

speech) प्रसन्न Maitr Up, MBh, Kāv, etc g.

(Brahman as pati) चाक्षम RV 2. 24. 9 a g. king

भद्रनृपति m Yājñ 'g. lord' कामदः Jātakam

g. minded प्रसन्नात्मन Maitr Up rendering g.

प्रसादनम् MBh, Kāv, etc.

very gracious । I सुप्रसाद MW, सुप्रसादक MBh.

I II चनिष्ठ (superl. fr. चनस्) RV 7. 57. 4,

70, 2 & 5 — सुप्रसन्न इ (आ) MārRP — सुमृडिक

इ (आ) RV, VS, AV — सुवेदास AV.

very gracious (as a speech) सुस्त्वक्ष्ण इ (आ)

Bear.

सुपुम्ण, सुपुम्ण इ (आ) RV, VS.

to be gracious I I प्रसद्, प्रसीदति (ep also

प्रसीदते) Mn, MBh, etc — प्रसादक.

I II अभिक्षम् RV — अभिरव्या RV, TS — मृड् ल 6

(Mhātup 28. 38) मृडति (मृळति) ल 9 मृड्वाति

(31. 44) ९ 10 मृडयति (मृळयति) मृडयते, मृण्डयति (?)

32. 117, RV, etc — विधु ९ 6 विधाति (also विधते

RV) RV 8. 78. 7 — सुमनस्य Nom सुमनस्यते RV,

AV, VS — सुम्नाय Nom सुम्नायति AV.

to be gracious towards सम्प्रसद, सम्प्रसीदति

(gen) MBh, R, etc to be rendered g. प्रसादनीय

— प्रसादय MBh, R, Sāh, Bālah, to be rendered g.

towards प्रसादयितव्य Parcat to be so g. प्रसद,

प्रसीदति (ep. also प्रसीदते) (with imprv) to cause

to be g. अभिप्रसद caus अभिप्रसादयति MBh, etc

to render ३. उपवन desid उपविवासाति RV 6.

15. 6.

graciously । II सुचेतुना ind RV — सुम्नया

ind AV.

graciousness । I प्रसादः Goh, MBh, Kāv, etc.

। II पैशलयम MBh — प्रसन्ति f Bālar, Sinhās

— मशसु n RV.

graciousness of aspect मुखप्रसादः .

19045)

the Gracula Religiosa । I शारिका, सारिका

प्रियवादिन m Car, प्रियवादिनी L.

। II कलहप्रिया, कलहाकुला L — प्रियदर्शनी L —

प्रियभाषिणी L.

the bird Gracula Religiosa कञ्जकः,

कञ्जकः, कञ्जकः L.

Graculus Religiosa । II पाठमञ्जरी L.

gradation | I लारतम्यम् Mricch 10. $\frac{5}{6}$, Sāh

1. $\frac{2}{3}$. 31, Udbh, Kulad.

| II उत्तरोत्तरम् — (prob.) वैमानम् Buddh.

the first gradation of a vowel गुणः Nir

10. 17, R Prāt 11. 6, Pāṇ the g. of vowels called

Guna and Viddhi गुणवृद्धि to du gana

राजदन्तादि, वृद्धिगुणौ requiring the first g.

(a vowel) गुणिन् म्फन् Kāt 3 ~~to~~ f.

gradual beginning 1 II अलपारम्भः

19047

gradual growth क्रमवृद्धि f MBh 12.3308

g. increase क्रमवृद्धि f MBh 12.3308.

graduality 1 II शीर्षवः Kathās .

gradually 11 क्रमशः ind Mn, R, Suśr, Kaps, etc.

क्रमशः, क्रमान् inst add ind, R, tañcat, Rugh, etc.

1 II. कल्पवृक्ष Jalakum क्रमशः ind — दासाद

दासम् AV 18.2.26 — पदशः ind R. प्रकाशम् ind,

Muicēh 3. $\frac{17}{18}$ — मन्दम् MBh, Kav, etc — गाययम्

ind AV, 18, etc — उनीः ind RV, ŚBr, etc —

नदय (ibc) सदयम् ind — स्तोक्कम् ind, स्तोक्

(ibc).

quite gradually स्वल्पतः ind MBh 12.522.1.

19049

gucan 1T शास्त्र मन्त्र RV, AV, etc. शास्त्र

its Mn, MBh, धाना RV, etc. कणः AV 10.9.

26.11.3.5, kātysr, Mn, etc, कणम् Kathās.

1II आद्यम् L — करणम् W — कणिकः

— कणिका MBh 12 — कुलपः L — गारित्रम्

Un 4.170 — जीवनाहम् Npr — जीवसाधनम्

L — नीलम् L — वलजः, वलजम् L, वलजा

Āpśr — बीजम् (पु आ) RV, etc — बीजरुहः

W — भोगार्थम् L — भोग्यम्, भोग्यार्थम् L —

भोगम् Āpast — यानि-म् (in RV only m,)

Sometimes योनी विधकम् W - रास्यम्
 रास्यम् Var B. - रास्यम् (~~यि~~ आ Av etc,
 रास्य - रास्यम् L - लोभम् L.

accompanied with sprinkled grain and flo-

wers सलोककुसुम ~~mfn~~ MW against the ^{g.} grain

शास्त्रानुसारं ३ फ. ई. १२ दि. ४.४.२० all kinds

^{g.} ~~grain~~ सलोक (~~यि~~ any ^{g.} grain शास्त्रम्

^{g.} any ~~grain~~ growing in pools लोभानुसारम्

^{g.} any ~~grain~~ of seed सल. १५५५ any ^{g.} grain of

Similar character to rice शास्त्रम् according to

19051

some also f. ^{f.} Mn, MBh, etc any ^{f.} grain of seed

^{f.} corn यवः Bhpr any ^{f.} grain yielding flower यवः

^{f.} any grain yielding meal यवः ^{f.} autumnal grain

आरधम् VarBhS an awn of grain सस्यशूकम् L.

a kind of grain ^{f.} निम्बिका used 1. 46. 1. 15

the being with the grain ^{f.} सौमिकम् EBh Pañcar-Bh

the best grain ^{f.} आरधानम् VarBhS best of grains

ग्राहिनिष्ठः L. bruised grain ^{f.} तिष्ठतः Ait Bh

2. 9 by grains अनुत्तमम् and gana परिमुरवादि

Q.V. ^{f.} Coarse grain अनणु m collection of

^{f.} grain बीजसंचयः MW Consisting of ^{f.} grain धान्य

mfn RV, AV Consisting of the ^{f.} grain called Vāstu

वासुमय mfn (इ) in ApŚr (sch) a dish of

barched ^{f.} grain कर्मः RV, AV VS etc a field

Yielding all kinds of ^{f.} grain सर्वसस्यम् f L

fit for the preparation of Barched ^{f.} grain अभ्युषीय,

अभ्युषीय, अभ्युष्य, अभ्यूष, अभ्योषीय, अभोष्य mfn

(gana अपूषारि- १०४. ^{f.} 5 species of grain (viz.

Dhānya, Mudga, Fila, Vava and Śvetasarashapa

or Pīlāsha पञ्चसस्यम् n. sg. L for every sort

^{g.} of grain प्रतिबीजम् ind. ^{g.} ApŚr fried grain

घर्षिका L. — (freed from the husks) उत्तुषः

L the fruit of ^{g.} grain काचनकः L. the frying

^{g.} of grain धानाभर्जनम् katyśr furnished with

^{g.} grain बीजम् mfn L ^{g.} after ^{g.} of Sesamum

अनुतिलम् ind gana परिमुरवादि g.v. ^{g.}

(after threshing and winnowing) तण्डुलः (^{g.})

अर्धचादि AV 10 ff, ŚBr, AitBr, etc ^{g.} flattered

पशुकः, पशुकम् ^{g.} fried and pounded घूर्णिका

L — घूर्णकः L growing from ^{g.} धानासह

19051

mfn - Br g. half dressed or scorched or

fried with ghee and made into a sort of

cake पौलि - m L g. mashed and cooked

with milk औदनः औदनम् RV, AV, SBh, MBh, etc

the g. of bamboo नंडायवः L a g. of corn

म. पांशुः L कणः AV 10.7.26.11.3.5,

latyśr, Mn, etc a g. of dust रजकणः —

कणः Ragh 1.85, Vikr the g. of Gāngeruki

औदरुक्म - use 1.46.3.32 a g. of gold

स्वर्णकणिका kalp a g. of mustard seed

19055

सर्पपक्वः Kav a g. of rice शुद्धनपुलः W

शालिकणः Kathas 3. of a spices of Cyperus

Grass वागमूलकम् Shpe g. stored for three

year's consumption कसूतधानाम W g. which

has the husk removed and is coarsely ground

शान्वयः m fl. VS (Mahidh) grains with Soma

हान्तामाः m. pl. TS & Be a handful of

grain वाजाञ्जलि m Meicch having g. provided

everywhere सर्वसामान्यसर्व m. fl. (आ) m. Meicch

having g. stored for three years' consumption

19056

कुसुमधान्य mfn Yājñ 1.128 heap of g.

बीजसंचयः m w - धान्यवनि (?) L holding a

vessel full of g. साक्षतपात्रहस्त mfn m w

Indra's g. इन्द्रयवम्, इन्द्रबीजम्, इन्द्रवौजम्,

इन्द्रसाहम्, इन्द्राहम् — उपवाकः उपवाका VS, Śr,

Katy Śr.

an inferior kind of g. 1 II कुधान्यम्

Suśr. — कुत्माषः ChUp, Bhp 5.9.12, Bhpz,

कुत्माषाः m pl — क्षुद्रधान्यम् VarB., Bhpz

a kind of g. 1 II अतिवर्तुलः — आपतन्त

Maitreys — आम्बः TS, Kath — कषायरावनाकः L

कात्कः Sussr — कात्कः Comm. — Katy Sr 1.

6.8 — खल्वः AV, VS, SB 14, Kaus, Grhyās

तुवरयावनाकः, तुवरः L, तुवरकः Sussr 1.46.1.18

तुम्बरी — Madanav 107.46 — दालः W

नदीमुखम् MW — नान्दीमुखी Sussr — नाम्बः

Maitreys, SBr — नैषधः Sussr, नैषधकः Car

पिचु m L — पृथुकाः m pl Car — पौष्कः

Mārkī — नरटः पिचिपुवः — बहुतरकणिशः

मृहद्वानः L — मधी, मघा L — मधूलिका

Suśr — मधुकी L — मर्कटक: Apśr — मशदुपक:

Suśr — मोनक: L — गुणक: C — रागिन m L

— राजश्यामाक: MärckP — लङ्का L — लुञ्चक:

Suśr — वर: KatyŚr, Sch — वरद: — वरद:

Jaityaśr, KatyŚr, Sch — वास्तु n Apśr, Sch

— वास्तुता: L — त्रौहिभिद: L — शूक: Suśr

Rhpr — शिबिरम् L — पष्टिहायन: L — सारिक:

Vir, Vagbh — स्यूतकङ्कु m L.

a kind of g. growing in some northern

Country मसूर्यम् Tśr (sch) a kind of g.

19059

perhaps of rice) सुस्रः सुस्र - सुगन्धिकः

Yagbh, Car — recorded among the Ku-dhanyas

मुकुन्दकः सुस्र — (said to be a sort of Sali)

रोधपुष्पकः सुस्र a kind of g. without awns

मूढधान्यम् सुस्र (v.l. रुढधान्य) a kind of

inferior g. वनकोद्रवः L — वरुकः सुस्र —

वातनाटकम् L — विरुक्षकोद्रवः L a kind of

Shashtika g. चूर्णकः सुस्र 1.46.1.5.

a kind of wild g. मुनिसवितः L — वृषावाहः

L — सेव्या L.

like g. धान्यवत् ind Mn 5.119 made of

g. धान्य मfn RV, AV made of the seven

kinds of g. सप्तधान्यमय मfn (आ)n Heat

new g. नवम् Kaus — नवान्नम् Ait Br, Mn

one who cultivates g. यवमत m RV one who

has g. stored in jars sufficient for six

days (or according to others) for one year's

Consumption कुम्भीधान्यः Pat on Pān 1.3.7,

Vārtt 5 parched g. खरिकाः fpl L —

धानाभर्जनम् Kāty Śr a particular ^{inferior} kind of

श्री शीतलम् m Suśr a particular kind of g.

यवजकः L a particular measure of g.

पल्ली KātyŚr, Sch a particular species of

श्री. पुलाकः, पुलाकम् L — बहुदन्तकनिशः L

provided with g. नीजान mfn Mn, ĀsvGr —

सहधान्य mfn SākhGr reduced to grains

करम्वित mfn W rich in grain बहुसरय

mfn — धान्यवत् mfn L royal g. राजधान्यम्

Var BrS sacrificial g. होमधान्यम् होमधान्यम्

L Samī g. (one of the 5 class of g.) शामि-

19062

-धान्यम् SBr, Car Scantily furnished with

g. निरुत्सस्यगुत mfn VarBrS the scum of

boiled g. मण्डः, मण्डम् (life f. आ) Nir, Uttarare,

सुख the Seven kinds of g. सप्तधान्यम्^{न्य}

सप्तधान्यानि n pl Heat striking like a g.

कणभः, कणभकः Sutr a store of g. निवधः,

विधः Kar Kam, Pañcat various kinds of g.

नानाबीज n pl SBrS when the g. is at an end

i.e. eaten up सस्यान्ति ind Mn 4.27 white

g. शुक्लधान्यम् Pañcar with the g. अनुत्तम m)

19063

(आ) n opposed to प्रतिबोध-q.v. yielding all

kind of q. सर्वस्य m आ n L, सर्वस्यवत्

m n Heat to resemble parched q. गजस्य Nom

गजस्येति Bilak.

grains 1 n नीवाराः m pl.

grains of barley यावकम् MBh Nilak

q. of corn निवापाः m pl MBh q. of karyana

हायनाः m pl q. of rice शान्यः m pl R

q. of wild corn वनधान्यानि n pl HPur's

19064

g. with sugar गुडधान ५ ५१ पान 2.1.35, Vartt

4, Pat, & Kas having g. of barley साक्षत मfn

Ragh having g. only to fill a single pot

कुम्भधारण मfn मित्र 12.

Coming from Gramanī 1 I ग्रामण म्ह (इ) न गु.

तदाशिलादि

19066

grammar 1 I व्याकरणम् Mund Up, Pat, Mch,

etc.

1II पदानुशासनम् L -- वर्णनन्त्रमात्म Cat --

शब्दविद्या Tas, Sid, शब्दविद्याशास्त्रम् Butch --

शब्दशासनम्, शब्दशास्त्रम् Vcar -- शब्दस्मृति 1 Vam

3. 1. 4 -- शास्त्रचक्षुस् n L.

a bad grammar व्याकरणम् lat a child's

क. लालव्याकरणम् the g. of Panini पाणिनीयम्

(with or so व्याकरणं Pan 4.2.66.3.115, Sch,

Sid, Kathas, Heat introduction to the Veda i.e.

क. वेदवदनम् Gol N. of Siva (as the revealer

19067

of g. to Pāṇini) शब्दशशि^शमहेश्वरः. RTL 84.1,

Cat relating to g वैसाकरण मfn W a

teacher of g. शब्दविद्योपाध्यायः. Rajat Versed in

g. शब्दशास्त्रविद् मfn S: S.

19063

grammarian 1 I वैयाकरणः MBh, Sah, etc.

1 II शास्त्रे: RPrat — शब्दिकः Sinhā, ĀpastŚr,

Sch.

a distinguished grammarian प्रथमवैयाकरणः

Pāṇ 6.2.56, Sch a female g. वैयाकरणी MW

a g. who merely pierces the air with a needle

वैयाकरणरवसूचि m Pāṇ 2.1.53, Sch a mere

g. (not versed in any other science)

केवलवैयाकरणः a modern g. अभिनववैयाकरणः

19069

^{adj}
grammatical ↑ I वैयाकरण W - व्याकरणसिद्ध MW.

being in some grammatical case प्रवादिन् ~~मfn.~~ R.Prāt

^{g.}
being in some grammatical form प्रवादिन् ~~मfn.~~ R.Prāt

Combined g. aphorism योगः Pāṇ, Sch, Siddh a

Combined g. rule योगः Pāṇ, Sch, Siddh a concentrated

g. aphorism योगः Pāṇ, Sch, Siddh a concentrated

g. rule योगः Pāṇ, Sch, Siddh of correct

formation of g. forms सूत्रवत् Prātāp, शौशवम्

in gr. denoting an originally enunciated g. form

शौशविक 1111 ई. ~~ख~~ Paribh 120.2. 9.

19070

analysis व्याकरणम् Mund Up, Pat, MBh, etc a g.

base formed for taraka & tarakina तवक पान

4.3.3, Vop 7.22 g. Construction तवकसंयोगः निर

g. knowledge शब्दानुसिद्धि of Sarvad g. relation

अनुपपन्नम् having the same g. construction

समर्थ शब्द (आ) # पान अप्रत, etc, सम्बद्धार्थे

relating to an originally enunciated g. form

औपदेशिक शब्द (ई) # Paribh 120.2 relating to

g. gender तै.स. ग (ई) Pat the state of under-

going a g. operation कार्यभाक्त्वम् Comm. an

19071

Prāt subject to a g. operation कार्यभाज-

Comm. on TPrāt in Gr. Subject to the operation

of a g. rule कार्यभाज Pan, Pat & Ka's under-

going a g. operation कार्यभाज Comm. on TPrāt

the violation of g. construction प्रक्रमभङ्ग, Kavyād,

Sch. भगुप्रक्रमणा.

granary 1I अन्धकोष्ठकः - ब्रीह्यगारम् L

— धान्यकूटः, धान्यकूटम् Var, धान्यकोष्ठकम् L

— कुरूलः Bhp, कुरूल — कोष्ठः, कोष्ठम् MBh,

Bhp (ifc f आ) — कोष्ठकः, कोष्ठकम्.

1II रुदिरः (Savy) RV 2.14.11 — कन्तु m

L -- कुट्टकः L, कुट्टकः — खलः (खलम् g.

अर्धचट्टि) RV 10.48.7, AV, SankhŚr, etc — पिक्

mf (आ) n usually n w — मरारः L.

being (like to mere empty) measures filling a

granary कुरूलपुरणाढक mf n Hit

a large g. पल्लः Subr a sort of g. made
of canes पिरः, पिरम् W.

1.

the granate tree 1 II गेहिनपुष्पकः Bhpr.

grand 1 II निःसीमन् मृग Kāv.

grand appearance नृति f RV.

19074

Granddaughter 1 I पौत्री MBh, Hariv, Kathas —

नपाती RV, AV — नपात्री SVĀd, L.

1 II (?) नपात्, नप्तृ m Un. 2.96. Sch —

नृतात्मजा L.

1

Grandeur 1 II वैभवम् Kathas.

19075

grandfather 1 II आ मा. L — भाषा: 1156.

belonging to a grandfather पैतामह मा.

Pan 3.4.77, g. belonging to a maternal g.

मातामह मा. (इ) न. वि. भाषा: मातामह मा.

भाषा: मा. (इ) न. वि. भाषा: मातामह मा. (इ)

n AitBr, MBh g. of all beings सर्वभूतपितामहः

MBh great grandfathers - पितामहाः मा. इ.

R, Kathas great g.'s father वृहस्पितामहः

a maternal g. मातामहः (Pan 4.2.35, Vārt 2,

Pat MBh, Kāv. etc maternal great g.

वृद्धप्रमातामहः Gobh a paternal g. पितामहः

AV, etc a paternal great g. वृद्धप्रधानः MW.

वृद्धप्रपितामहः L. - प्रपितामहः V. 1. 1. - related

to a maternal g. मातामहः mf. 1. 1. R. Hariv

मातामहोयः mf. 1. 1. Hariv, Ech relating to a g.

²⁹पितामहः mf. (इ) n AitBr, MBh - पितामहक mf. 1. 1.

Pan. 3. 4. 77, Sch Surpassing his own paternal

g. आतिपितामहः SBh 14.

ग ॥ अन्त्रपाचकः .

ग ॥ अनलि m.

grandilo-quence ॥ वाग्दम्बरः, वाग्दम्बरम्

19078

संस्कृत-भाषा-वाचस्पति-शब्द-कोश-प्रकाश

प्रकाशित.

a grandmother I II

मातृका

Des.

मातृका

मातृमही

(मातृमही)

मातृकामातृका

प्रमातृमही

2

वृद्धप्रमातृमहीपितामही

पितामही

पितामही

प्रपितामही

वृद्धप्रपितामही

1

मातामही ११

पौत्रः पौत्रकः

नपात्, नष्ट m

पुत्रपुत्रः — पुत्रिकसुतः — पुत्रः

सुतसुतः MārkP.

प्रणपात् m RV.

प्रणपात् n RV — प्रतिनप्तृ n L.

having-ny

प्रीतिन् m RV.

प्रीतिन् m RV.

(applied to a particular sacrificial fire)

नपात्क

19082

a paternal grand-uncle 1 I ~~प्रपिता~~ प्रपितृव्य L.

पुस्तक - ११ निसर्गः शासनम्

(पुस्तक - ११ आ) निसर्गः शासनम्

११ निबन्धनम् शासनम्

पूर्तिकाम

mfn RV

an extra-

परिहारः

a forged g.

कूटशासनम्

अनुभोगः

राजप्रसादपट्टकम्

ताम्रशासनम्

विष्णुन्तर

निबन्धदानम्

Mw

निबन्धाः

Yāgy

धर्मकोषः

L.

प्रदा, प्रददाति प्रदत्ते

वितृ, वितरति, वितिरति प्रयम्,

प्रयच्छति, प्रयच्छते विसृज विसर्जयति

MBh, Meriv, etc.

अधिनिधा अनुज्ञा अनुमन

अपवृज अपवर्जयति अभिसृज

अवक्षिप्, अवक्षिपति MBh 13. आभृ, आभृते

आवृ आसू, आसूयति

उत्सृज, उत्सृजति, उत्सृजेत

उद्ग्रह, उद्ग्रहीते उपदा, उपददाति

RV 6. , AV 1.1.1, 10.1.1, 11.1.1 — उपमा — ऋक्

, Mālav, etc — कृ cl 2 PĀ, cl 1 PĀ, cl 5 PĀ, cl 8

with gen. or loc.) RV, VS, 8Br, etc — गम् caus

गमयति MBh 14.179 — दा cl 3 ददाति, (दत्ते)

दाति (10.1.1) — दाश दाशति, दाशते

— दिश दिदिष्टि

— नितुश, नितोशते — नितुश — नितोशयति

— नियम्, नियच्छते — परिदा,

परिददाति, परिदत्ते — प्रतिदुह — प्रदिश,

प्रदिशति, प्रदिशते — प्रदिश्यति

प्राज् cl 1 प्राजयति cl 1 प्रास् cl 1 प्रोत्सायति,

प्रोत्सायते cl 1 फल् cl 1 फलति cl 1 फलते

फलते cl 1 भज cl 1 भजते RV, etc

मंह् cl 1 मंहते cl 1 मा cl 1 माति cl 1

4.54) cl 3, मिमीते (25.6) cl 4, मायते (26.2)

मुच् cl 1 मुच्यति, मुच्यते

यज् cl 1 यजति, यजते यम् cl 1 यच्छति

यच्छते यमति, यमते रा, रास्

cl 1 राति cl 1 राते RV, etc

— विदा, विददाति ^३ — विद्या, विदधाति, विधत्ते

— विलभ, विलभते

विसृज, विसृजति

— शि — शिशाति

— संश

३. संश्रंण

— संवृध,

संवर्धते

— सनि

— धा

— संदा, संददाति, संदत्ते

— संधा, संदधाति, संधत्ते

— समाधा, समाधत्ते

~~समाधत्ते~~

सम्प्रतिपद्

— सम्प्रतिपादयति

— सम्प्रदा,

सम्प्रददाति, सम्प्रदत्ते

— सम्भज, सम्भजति, सम्भजते

— साध, साधयति

MRh, Kōp, etc

— सू

— १६

सुवति (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) सुवते , सवति, सौति

सृज, सृजते (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) सृष्टा

सृष्टति (m. c. also सृष्टते) Bhp.

III श्रण (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) श्रणति,

श्राणयति

पृ (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) पृणाति

पृण (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) पृणति

पिपति (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) वरं दां,

वरं प्रदा, वरं प्रयम् (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100) दा ददाति (दत्ते)

वरम् (11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100)

— वृ वृणोति, वृणुते, वृणाति, वृणीते (RV)

अर्थिसातकृ

वितृ दर्शनात् वृष्टिम्

संवृध संवर्धयति (कामं)

उपाकृ, उपाकरोति, उपाकुरुते

पृच पृणक्ति, पृङ्क्ते

पृक्ते, पृच्यति RV, U13

पिपृक्षि, पिपृक्ते RV)RV समनुजा,

समनुजानाति, समनुजानीते प्रतियम्

प्रतियच्छति RV to g. scope उरुकृ RV.

सन् १.१.१३ सन्ते, सन्ते

धा

pass

RV 1.83.3

(as ~~prize~~ protection)

५५२१

pass

RV 6.49.13.

अज.
1 I वितीर्ण

MBh, Kāv, etc — प्रयत

RV, etc — निसृष्ट

MBh, Hariv, R.

1 II अनुदत्त — अभिसृष्ट

— उमर्षित — उपात्त — दत्त

— प्रत्त — प्रोत्साहित — समाहित

— सात

दुरनुज्ञात

वरदत्त

ग्रहदायः — निसृष्टवत्

प्रदेय (आ) (विदेय) (समायेय)

comp. with the recipient) Mn, MBh, etc.

देय — विदेय — समायेय

RV, AV.

to be g. with acclamation अनुमाद्य RV, AV to be g.

अनुमाद्य RV, AV.

granter n 1 I वितरितृ m Balar.

II दुरः 1.3.1, 1.3.2, दातृ (3rd) विधातृ

g. of नितोशन mfn (gen) RV g. of a liveli-

वाक्तापति प्रदातृ

प्रदात्री दिह्यु

(acc.) RV 5.39.3, MBh, Kathās.

उपदातृ

प्राजिगितृ mfn (used to explain) पर्ज) Nir 10.10

सम्भक्तृ mfn Nir, Jay. ~~XXXXXXXXXX~~

प्रद भुजि प्र अ.

granting adj 1 I प्रदायक

प्रदायिन्

n, MBh, etc — प्रद mf (आ) ४ — विशगिन्

1.11 आरक्कन्दिन् — उपक्रमण — ई

तेश — तेश — तेशस —

द — (आ) — दा —

दातृ — दायक —

दायिन् (ifc) — दावन् (ifc) RV, AV, etc — दावस

दुह — दुह —

दोह — (ifc) BHP — श्व f (आ) — ifc —

निषिध्वन् — (निषिध्वरी) — निःषिध्वन्

(वरी) — प्रप्ति — (with gen. or acc.) RV, VS — भर

(आ) — यन्त — युज —

— रा (RV) — रावन् (RV) — वनिन् (RV) —

विदायिन् (RV)

RV-1. विश्वराधस् (RV) — विश्ववनि (RV)

सत्रादावन् (RV) शतदा (RV, AV, 3) शतदाय

~~RV, AV, 3 शतदा~~ शतदावन् (RV)

सर्वकामदः (RV) — समर्थक

भागदा (RV) — सहस्रसा (RV)

गौमध (RV) — पराद

कुमारिदण (RV) — कुमारिदा

कुमारिदारा (RV) — गौमध (RV)

प्रियास

कामपद

द्वयकामदुह

भोगदा

विश्वसुविद्

शतिशान्

उर्वरासा

RV 4.38.1, 6.20.1

g. food भुजिष्य

AV

विश्वतोदावन

सुराधस

g. great power

ओजोदातम

विददश्वः

गर्भद

ऋतुविद्

RV

g. much

उरुषा

RV 5.44.6

g.

प्रजादा

ओजोदा

वर्चोदा (), वर्चोधस (), वर्चोधा ()

प्रजाविद् नाथविद्, नाथविन्दु

सह्योपयाचन

सह्याभियाचन

ऋजुवानि प्रतिर

पुञ्जन्मकर, पुञ्जन्मद

आत्मसनि एतद्वा

प्रातिस्विक

वसुद f (आ) VarBrS g. victory प्रतिर

धर्मवसुप्रद

g. wealth 1 I वसुद (आ) VarBrS.

1.1 उपमाति धनसनि

, धनसा मंहुयद्रमि वसुदा

, वसुदान

वाजदावन् RV विदद्वसु RV, Br.

सुविद विश्वसुविद

कामपुष कामयुज

अवातृण

वितरणम्

19102, 19102.

उत्सर्गः — निष्पिथ — निसर्गः

— निष्पिथ — पूर्तम् — पूर्ति —

प्रतिपत्ति — प्रतिपादनम्

विसर्गः — सम्पातेपादनम् — सम्प्रदानम्

— सम्भजनम् — सा

the act of अतिसर्जनम् e. an answer अभिप्रायः

प्रदानम्

अभ्यनुज्ञा R, etc the g. of a wi

दुच्छादानम् कामाभिवर्षणम्

हिरण्यदानम्

वसुन्ति

वसुदेयम्

RV, AV

g. permission

अतिसर्गः

वसुधानम्

Nir, VS, Mahidh.

फक्किका

L.

गूथकः

L.

a granular substance (apparently a vegetable of a

small, round, white, with a few small black spots) (11

एकवाक्य , एकवाक्य , एकवाक्य , एकवाक्य ,
एकवाक्य Bhpr, Car.

दृष्टगानिका .

[[[...]]] II असुवम 1.

grape n 1 I द्वाक्षा Hariv, Susr, Kāv, etc.

I II तापसप्रिया L रजनी L द्वाक्षा रसाः

काकोली रसाका L समधुरा स्वादुः

स्वाक्षी L, दाक्षा — स्वादुरसा L — हरहूरा (9)

L, हारहर — हारभूरा L — हारहूरा, हारहूरिका L.

brown-coloured g. हरिता L g. plant कृष्णा,

काकली L, g. plant जम्बूका g. plant

g. grape हारहूरा L.

g. plant काश्मीरा L — मधुफला L —

मधुवल्ली L — शिखरिणी L — साक्षी L — सुवृत्ता L

हिमालय L . yax

a kind of g. without a stone काकली L — काकली —

दाक्षा L — फलोत्तमा L — g. plant गोस्तनी

लघुद्राक्षा

or stones निर्वीजा L a species of g.

(having no kernel) इषट्ठीजा

रसाधिका I a species of L. without kernel रसाधिका

L पृथुमृद्विका द्राक्षरसः

grapes I II यक्ष्मद्वी L.

प्रियाला , द्राक्षा मधुरसा L

(esp. a reddish one) मृद्विका Susr, Varadr, etc com-

माद्विक mfn Susr, Bhatt dark-coloured g.

अमृतरसा १. सामान्यतया ८. द्राक्षामत् ९ यवादि

१०. द्राक्षा ११. ११.०५ — माद्वीक १२. सुगंध, १३. १३.०५

१४. १४.०५ — गृहः

Kaus' 10, MBh, etc.

१५. १५.०५ — गृहः १६. १६.०५ — हस्त १७. १७.०५ — अ.

१८. १८.०५ — मुष्टिता १९. १९.०५ — संस्तुत

W

दुर्भानि हस्तग्राह

7. 128
177

दुर्भमुष्टि

1

प्रगृह , प्रगृह्णाति , प्रगृह्णीते

अनुमृश

अन्नालभ

अभिप्रयुजं

अभिप्रमृश — अभिप्रमृश — अभिप्रयुज

— आदा, आदन्ते

ed. generally A but also P, RV, etc — आयम्, आयन्ते

— आवी, आवेति

गृभाय — गृभायति

— गृह्णाति, गृह्णाति, गृह्णीते

— निवैष्ट — निवैष्टयते

(हस्ते)

परिगृह्णीते

— परिग्रह, परिगृह्णाति, — परिमृश,

परिमृशते

परिमृशति, — परिणू, परिणुवति

परिषीति

— परी, पर्येति

RV, etc — प्रतिग्रह,

प्रतिगृह्णाति, प्रतिगृह्णीते

— मृश — ममृशत

मरी मृश्यते

रभ्, रम्भ

(m.p. comp. with a preposition) cl 1 रभते

(m.p. comp. with a preposition) रभति

रम्भाति, रम्भाते

संग्रह (संग्रभ), संग्रहाति, संग्रहाते

संग्रहणीति, संग्रहणीते

समादा, समादत्ते

समालम्ब, समालम्बते

सम्मृश, सम्मृशति, सम्मृशते

समृशति, समृशते SBr, GrSrS.

गृह्य गृह्यते

घिष्ण

घिष्णते

घुष्ण घुष्णते

21.2

वी

cl 2

(Dhātup 24.39) वेति

संग्रह्य ग्रह्यालु ग्रह्यालु

अनुपरिग्रह

अनुपरिग्रह अनुपरिग्रह

अभिसंग्रह अभिसंग्रह अवलम्ब

caus

अनुलभ अनुलभ

संरभ, संरभते

संगृभाय, संगृभायति

संरभ, संरभते

संग्रह (संग्रभ) संग्राहयति

अनुलभ अनुलिप्सते

to wish to g. उपलभ desid.

xgrxspexxlv

grasped adj 1 I सुगृहीत 'Sis.

1. अवष्टब्ध आन्त

आश्चर्य, आश्चर्य, आश्चर्य — कुण्ठित

संगृहीत, संगृहीत, संगृहीत — संगृहीत

ChUp, AsvGr, etc — परामृष्ट AV, MBh, etc — परिगृहीत

लस्त — संकलित — संगृहीत

संगृहीत — सम्भावित

मुष्टि सैनख

गृहीतपाणि Chapar 21, Sak

अग्रभण (√ग्रभ = ग्राह)

संरब्ध

गृहीतिन्

५ इष्टादि

अवलम्बितया

गृह्य

5.

संग्राह्य

सुखग्राह्य

mind

मनीग्राह्य Bhāṣap.

गृहाय

गृह्य

1 II आलम्ब्य

ind.p MBh.

caused to be g.

संग्राहित

BhP.

1111 11

प्रतिगृहः

Gobh.

॥ अभिमर्शः । अत्र ३००० श्लोकानि । अभिमर्षः ॥ ३००० ॥

६.७.१६, १७.११.१७ — परिगृहीति — १७.११.१७ — परिषवणम्

संग्रहः संग्रहः समग्रम्

संग्रहणम्

संरम्भः (वि. १ आ.) दि. १.१०.५६ (वि. १ आ.)

उपादानम् । वज्रमुष्टि -

कचग्रहः

, , , , , कचग्रहणम्

वेगग्रहणम्

...

कृतबाहु परिग्राहक I

संग्राहण f (इ) AV, Gobh संग्राहिन् Subh

संदर्भ

खड्गद्वय W sword and shield

गृहीतखड्गचमन W g. the sense of what has once

सकृदुक्तगृहीतार्थ E. XIX

रिप्यु 192.

तृणम्

द्यावादि, तृणः

अर्ध्यादि आ.

कक्षः — कचपः — कटः — कुशः Śis.

खैरम् — त्रिणम् तृण

निषङ्गथि — न्यक्षम् — प्रसृतम्

यवसः, यवसम् — सम्मूर्च्छजः — ससः, ससम्

(?) RV — हरित् f L — हरितकम् Śis.

बहुतृण — तृणवत्

MS. 12, Phartr

सुयवस — आ — शाद्वत्

शाङ्ख

महादास

११ सोयवसम् almost g. बहुतृणम् Bhartr, 'Sis' any

ध्यामम्

any g. शष्पम् VS, etc aris-

बहिर्मुखः

as weak as g. तृणसार

बाल्वजिकनैरादिसुतृणम्सुयवसम्

S, BBr, BnP bed of g. (for persons in a state of impurity

अधः प्रसारःबहिर्मुखः

the being covered with g. शाङ्खलितम् BnP best of gresses

तृणोत्तमः L a bunch of g. (esp. of kusa, used for sacri-

दर्मः at TS 7, 6Br, etc

वेदप्रलवः ---

for sweeping

वेदतृणमणि तृणसंययः

गरलम् (गरलः L) ---

कूर्यः / TS 7, 6Br, etc containing young g.

शाण्वत

शाद्वलिन् --- शाद्वलवत्

सशाकुल — सशाकुल — सशाकुल

कुशवत् — कुशवत् — कुशवत्

दधिशरम् — गवाश्वदि — गवाश्वदि

तृणजाति — कक्षः — कक्षः

अतितीत्रा — अतितीत्रा — अतितीत्रा

वारुणी — शतपर्वा — शतपर्विका

सहस्रनीर्य — सहस्रनीर्य — सहस्रनीर्य

सुयवसाद् — सुयवसाद् — सुयवसाद्

सप्तमुञ्ज — सप्तमुञ्ज — सप्तमुञ्ज

कक्षरुहा — कक्षरुहा — कक्षरुहा

कृत्तातिष्ठतः, कृत्तातिष्ठता ^{११} चौरम् — भूतृणः

वारकः — समालम्बिनम् — सुगन्धभूतृणम्

सुगन्धा — सुगन्धितैजनः, सुगन्धितैजनम्

सुरङ्गः — सुरसम् (only L).

free from g. निःशलाक mfn Mn 7.147 fuel and g.

इक्ष्माबर्हिस् —, इक्ष्माबर्हिणी

कुरीन् — सवर्हिस्

सतृणम् —, सतृणम्

तृणोदकम् sg SBr 14, ChUp, MBh (v.1.)

अवसोदके n. du KatySr g. and wood तृणकाष्ठम् Mn 5.12

चन्दनम् L तृणशौणितम्

g., corn, water and fuel यवसान्नोदकेन्धनम्

= समः शोणभुज

m, शोणभोजनः — मुस्तादः शोणपाद

तृणाग्नि

चित्रा तृणाधिपः

g. 1st cover of sacrificial stone ओदधवः

शादूलस्थली

g. (used to thatch

स्वः तृणौदकभूमि

हरिततृणम्सतृणa handful of g. l I तृणमुष्टि f.ताडः यवसमुष्टि m.f Sāṅkhśr.विष्टरः a haकुशमुष्टिhav-सविष्टरHeatकुशमुष्टिxxxm fñ KatyŚr, MBh, etc ~~having g. spread out for sitting upon~~mfn Heat ~~having the hand full of sacred g.~~

~~mfn~~ having kusa g. in the hand कुशहस्त mfn Hit

a heap of g. शावसः L holding Darbha g. in the hand पवित्रपाणि

mfn Yajñ holding kusa g. in the hand सकुश mfn R the jui-

-ce of bent g. दौर्वाणिम् L a kind of Durb g. नीलदुर्वा

Bhpr.

a kind of Durva-g. I II कलाया L.

a kind of fragrant g. दाशपुरम् Bhpr, दाशपुरम्

दीर्घनालम्, दीर्घशैविषकः L — दीर्घशैविषकः L — दृढकाण्डा

— द्राघिष्ठम् L

L — दृढच्छदम् L a kind of Dürvā g. दुमेरा

L — दीर्घशैविषकः — दीर्घशैविषकः — नीलदुर्वा ~~अ~~
L a kind of fragrant g. — दाशपुरम् L a kind of Durva g.

Bhpr ■ ~~मूलग्रान्ति~~ L मूलग्रान्ति f L

रक्त की L रक्तपित्त हा Car x वारुणी L

वेलुनी L — शकुलाक्षी L — शूलशान्ति m or f L —

सूची पन्ना L, गण्डदूरी.

a kind of g. 1 I अङ्गुलीयः — इक्षुदभिः L — इक्षुः

— इकरः — कृपा Balar — कृपः, ^{कृपम} L, कृप

— उच्चकम् L, उत्तम — उशीरी L — रूपीकः Nigh — कनिष्ठकम्

L वेन्दु = Nigh वेन्दुकः L काउमुपुः L

कातृणाम् । (रोहिणतृण) — काशः Kaus, R, Kum, etc.

काशा, काशी, काशम L — कृष्णभूमिजा L — कुन्दरु L — कुरी

L — कृष्टभूमिजा, कृष्णभूमिजा^(१) — क्षेत्रसम्भूतः L — स्वरच्छदः

L, कलूक, कुन्दर — गण्डदूर्वा — गण्डाली L — गण्डुत L —

गर्जरम् L — गर्भुत f Hcar 2.33 v.1 गर्भुद Hcar 2.33

— गर्भटिका L — गण्डिलकम् Bhpr 7.66. 151 — गण्डाली

Gal — गुच्छलः Gal — गुरैटकः L — गुण्डाल L (v.1

गुडला) — गुण्डालिनी L (v.1 गुण्डालिनी — गोणा

Ganar 54 — चाणिका L — चिपिरा L — जयभया L (v.1 जलाभया)

— जरडी, जरही L — जलवासा L — जलस्थाल —

जलाशया L — जीर्णपत्रिका, ~~जीर्णपत्रिका~~ जीर्णपत्रा ^{जीरिका} L —

झण्टी, झण्टी L — ताम्रवर्णिकः L, ताम्रवर्ण mfn L —

तृणस्यः Gal — दीर्घतृणम् L, पल्लिवाह — दीर्घम् L

— वृद्धमूलः L, मन्थानक — धूमामूलिका L — द्यामकम्

Suśr, Bhpr — ध्वनिबोधकः, ध्वनिबोधनः L, रोहिषः — निःश्रेणिका

L — नीरजः L — पीङ्गकटः ApGr, Sch — पत्राढ्यम् L

— पर्वततृणम् R — पवनः L — पिच्छित्ता — पूति n L

— बहुमूलः L — भूततृणम् L — मज्जरः L (v. 1. गज्जर) —

मल्ल्याक्षिका L — मल्ल्याक्षी L, गण्डदूर्वा — मन्थानकः L —

महिषीप्रीया L — माधवी L — मीननेत्रा L — मुतवः,

मुतवम् Gobh — मुद्गलम् L — मुस्तः, मुस्ता, मुस्तम्

Kāv, Var, Suśr — मृगप्रभु m L — मृगवल्लभाः L — मृदुग्रन्थि

■ L — मृदुच्छदः (only L) शिल्पिका — मृदुलता L

(शूली) — यवासा L — रसायकः L — रसालः L

रक्ततृणा L — रूक्षः L, वरक — रौहिणी L

लवणतृणम् L — तुण्डः Gobh — लोणतृणम् L — वंशदत्ता

L, वंशपत्री, जीरिका — वंशपत्री L — वनवल्ली L — वारि-

दीर्घः, वारिदीर्घः L — वृत्तः L — वृत्तगुण्डः L, दीर्घनाल —

वैष्णुपत्नी L, वैष्णुपत्निका Susr — शरः RV, etc — शिवाटिका

Bhpr, शिवाटी (prob.) Susr — शीर्यम् Gobh — शीर्षः

Pat — शुण्ड mf (आ) n Gobh (v. l.) — शूका L

शूकायाम L, शूकतृणम् — शूलपत्नी L — शूली L — श्यामकम्

L — सिंहा L, नाडी — सुनीला (only L), पाणिका, :

उरदी — सुपत्तः L, पल्लिवाह — से^{११}यः RV — स्तनायिलु

m MW, मुस्तक — स्तीर्वि m — स्निग्धपत्तकः L — हरित f L

— (a perfume) शिल्पिनी L, कौलदल — (commonly Ikāda)

काशाङ्गः, काशाङ्गम् L — (Deotar, Andropogon, Serratus) अगरी :

f L — (used as a substitute for the Soma plant) अर्जुनम्

PBr, etc — (the seeds of which stick in the clothes) ~~चामरकः~~

चोरकपटकः W.

a kind of g. used as a substitute for the Soma plant

चालुनम् SBr, TBr, ĀśvŚr, अजुनानी.

a kind of Kuśa g. 1 II याज्ञिकः शीरिन् m L

सूचीमुख mf (इ) n हरिदभः L हरिदगर्भः L

a kind of panic g. काककडु f L, काककडुनी

Ex Gal a kind of short Kuśa g. ह्रस्वकुराः, ह्रस्वदभः L

a kind of panic g.

a kind of small sacrificial g.

वीणाहः L king of g. तृणराज R 6, तृणराजः MBh 4, Hariv,

तृणराजन m Hariv 3722 Kuśa g. कुशः L ह्रस्वकुराः

ह्रस्वदभः L (esp. two kuśa leaves for holding offerings)

पवित्रम् ŚBr, KātyŚr, Mn, etc (esp. two kuśa leaves

for sprinkling and purifying ghee etc.) पवित्रम् ŚBr, KātyŚr,

Mn, etc a layer of kusa g. बहिंस्य n (rarely m) RV, etc.

levied from g. (a tox) तार्ण mfn. g शुण्डिकादि

lying in kusa g. कुशोराय mfn MBh 13.1698 made from the

Gavidhuka g. गाविधुक mf (ई g बिल्वदि) n SBr 5,

Katyśr 1.1.12 15.1.27, ŚāṅkhGr 5.6.2 made from the Gavidhuka g.

गाविधुक mfn MaitrS 2.6.3, TS, TBr, ĀpŚr made of Darbha g.

दार्भ mf (ई) n Lāty made of g. तृणमय mfn ŚārngP

(Sinhās) made of g. (trina) तार्ण mfn MBh 1.5, Śuśr 1.16.8

made of kusa g. कौश mf (ई) n SBr 5, KatyŚr, ŚāṅkhŚr, MBh

कौश mfn MBh made of the kusa and Dūrvā g. कुशदूर्वामय

mfn Hcat made of the Kuśa and Kuśa g. कुशकारागमय

mfn BhP 3.22.31 'march-growing' a kind of g. कच्छरुहा

W meadow-g. घासः AV, VS, TS 6, TBr 1, MBh, etc पाशवपादनम्

L a mere blade of g. बहुतृणम् Bhartr, 'Sis' a mower of g.

शावसिकः Lalit much like g. बहुतृणम् Bhartr, 'Sis'

Munja g. (which forms the Brāhmanical girdle) सुमैखल

Bhpr N. of various kinds of g. सुतृणम् L not an

eater of g. अतृणादः SBr 14 one to whom g. and jewels and

clods and gold are of equal value समतृणमणिलोष्टकाञ्चन

mfn Sinhas one who has eaten g. जग्धतृण mfn KathUp

19135

one who plucks g. तृणच्छेदिन mfn Mn 4.71 over-grown

grown with g. लामरा mf (आ) n Kāth, GrSṛS a place

abounding in young g. शाङ्कलम्, शाङ्कलानि n.pl (L also

शाङ्कलम् ifc. f आ) GrS, Yājñ, MBh, etc prepared from panic g.

प्रायङ्गुव mf (ई) n Maitr, TS preparing the sacrificial g.

सकम्बहिस mfn RV quantity of g. यावसः L the reddish g.

Tāmbadu गोमूत्रिका L relating to panic g. प्रायङ्गुव

mf (ई) n Maitr, TS resembling young g. शष्पतुल्य

mfn Pāncat (v.l.) rich in g. बहुलतृण mfn KātySṛ a roll

of twisted g. वृसी SṛS, MBh, etc, वृसिका L the root of

a kind of g. गाङ्गुयः L the sap of bent g. दोर्वणिम् L

seat of g. (for persons in a state of impurity) अवःप्रसरः

a seat of kusa g. शप्पभृसी R, Suśr several kinds of g.

दीक्षपत्त L a sort of bent g. नाडी L, गण्डदूर्वा

a sort of long g. आनिक्षु m a sort of perfumed g. वारकः L

sprouting g. शप्पम् VS, etc the state of g. तृणत, तृणत्वम्

Lat strong g. दृढतृणम् L a texture woven from the g. इटः

AV 6.14.3, 9.3.18 throwing g. into the fire तृणप्रासनम्

Drāhy a tuft of g. (esp. of kusa and used for sacrificial

purposes) दर्मः RV 1.191.3, AV, etc a tuft or bunch of strong

g, (kusa or Munja) made into a broom (and used for sweeping,

making up the sacrificial fire etc, in rites) वेदः AV,

MS, Br, SBr, Mn twisted g. used for the Havir-dhāna २२।२४।

Br, SrS a twist of g. कटः TS, SBr, KatySr, Mn, etc ~~undigested~~

undigested g. in the stomach कवचयम, कवचयम RV 1.162

10, AV, TS, SBr, KatySr, etc water in which kusa g. has been ~~soaked~~

soaked कुरावारि n Mn 11.148, कुरादकम् Mn 11.212,

Yajn 3.315 the white and blue-flowering panic g. मङ्गला L

white bent-g. शकुलाक्षकः L.

white Durva g. 1 I श्वेतदूर्वा Bhpr.

1 II गोक्षामी L — गोसम्भवा L, गोसम्भवक्षामी

— शतपर्वा L — श्वेतकाण्डा L — सहस्रपर्वा L.

white flowering Durva g. शतपर्वाकः, शतपर्वाकम् Susr.

white Kusa g. श्वेतकुशः L with g. सतृण (16c),

सतृणम् ind Pan 2.1.6, Sch (a wood) whose g. has grown

high ~~सुदरादुत~~ mfn Hariv.

young g. 1 I तृणाङ्कुरः Bhartr, — शष्पम् VS, etc

— शाद RV, VS.

to represent a heap of g. तृणगणाय Nom तृणगणायते

a grass-cutter । II लेखिक: Hcar.

a grasshopper | I रुणारुणः — पलमः L — शलभः

MBH, Kāv, etc.

| II खगः L — त्रिशङ्कुः _म L — पलंग mf शलभः,

Up, Mn, etc — पुत्रकः L — फडिङ्गा L — शरभः W,

शलभः.

belonging to a grasshopper शलभ mf —

पालंग mf (इ) न Rājat the condition of g.

शलभता (Mcar), शलभत्वम् (Kum) peculiar to a g.

पालंग mf (इ) न Rājat a small g. करीरा, करीरी L

the state of a g. शलभता (Mcar) शलभत्वम् (Kum).

to be like a grasshopper शलभाय Nom

शलभायते Kāv, Kathās.

grassless । I विलुप्त mfn Bhatt.

grass-like । II काण्डिन mfn AV 8.7.4, TBz

grassy adj | I शाङ्गलिन् R — शाङ्गल (often

written शाङ्गल).

| II लृणस (Pāṇ 4.2.80) Vop — शाङ्गलवत्

Pār. Gṛ — समूलः ŚBr, Kauś, R.

grassy ground अन्धसु न RV 7. 96. 2 a g.

place लृणकीया g विलवकादि a g. spot शाङ्गलम्,

शाङ्गलानि न pl (L also शाङ्गलः, ङ्गल आ) Gṛ. S,

Yājñ, MBh, etc — शाङ्गलस्थली MW.

grate । I कटकटापय, कटकटापयति, कटकटापयते

(onomat) mālatim.

to produce a grating noise । I

कटकटापय Nom कटकटापयति R.

grate । I आस्तारकः Bhpr.

grateful. adj । I कृतज्ञ † (आ) Mn, Yājñ,

etc.

। II कृतोदिन Mudr, Lalit — प्रत्युपकारिन् R —

हृद्य † (आ) Mn, MBh, etc.

grateful to the sight of प्रियदर्शिन (gen),

MBh, Kāv with g. mind शूलमनस RV 6.63.4.

to acknowledge gratefully । I प्रतिविज्ञा,

प्रतिविजानाति MBh.

gratify. vb । I प्री caus प्रीणयति (प्रापयति

Siddh, प्रापयति Vop) Āśvīd, yājñ, MBh, etc —

रञ्ज or रज्ज caus रञ्जयति (only AV) and रञ्जयति,

रञ्जयते मात्र UP, Mn, MBh, etc — लुष् cl 4

लुप्सति (metrically also लुप्सते) Śāṅkh Śr 1. 41 98,

(metrically लोषयते) caus लोषयति (metrically

लोषयते) RV 10. 27. 16, MBh, etc.

। II अनुरञ्ज caus अनुरञ्जयति — प्रतिनन्द

caus. प्रतिनन्दयति MBh, Rām — प्रलुष caus प्रलोषयति

BHP — प्रवृ caus प्रवारयति R — प्री cl 9 प्रीणयति,

प्रीयते ८ ५, प्रियते (ep. and m.c. also प्रीयति, प्रियते,

प्रियति) RV, etc — रण, रन् ८ ५ ~~रन्~~ रणति, रण्यति RV

— राध, राधयति RV, Ait B — विवृध caus विवर्धयति

MBh, R — संरञ्ज caus संरञ्जयति Bhp — समासेव,

समासेवते MW.

I III वृण ८ ४ वृणति Dhātup 28.40 — स्पृ caus

स्पादयति Dhātup.

to gratify any one with a boon छद्, छन्द ८

10 छन्दयति (acc, exceptionally gen, MBh 12.7275,

R.3.3.15) (instr esp. वरेण MBh, Mariv, R, Bhp)

to g. any one with anything एद्, एद् ए 10

एन्दमति (acc, exceptionally gen, MBH 12. 7275,

R. 3. 3. 15) to g. in approaching उपप्राजिन्व P

(say) AV 1. 71. 1.

to be gratified by ^{II} प्रतिजुष, प्रतिजुषते RV.

gratifying adj. I प्रीणन Suśr — तोषण †

(इ) MBh, Bhp — संतोषक MW.

I II पारितोषिक † (इ) W, पारितोष — मनोपहारिन्

Rām — मोदन (mostly inf) MBh, R, Mariv —

राण्ड्य, नाण्ड्य Sāy. on RV 6.23.6, = रमणीय — रामक

Pāṇ 7.3.34 — संरञ्जन † (इ) Saddhp — सुखसंस्पर्श

† (आ) MBh, R, etc — सुखाश्रम Pañcat, Sāh.

gratifying desires कामपूर Bhp, कामप्र RV, AV,

S' Bh g. men जनरञ्जन पुट 1.19 g. others परतोषयित्

S' is' g. the heart हृदयानुग † (आ), Rām g. the mind

मनोरम f (आ), Maite Up, MBh, Kāv, etc g. the senses

रागप्राप्त Ap's'r, Sch g. triumph to an enemy

अरिनन्दन Mit g. wishes कामस Ragh intent on g.

desire कामासक्त W.

gratifying | I प्रसादनम् MBh, Rāv, etc —

आराधनम् MBh, R, Kathās, Kum, etc.

| II (in dram.) उपन्यासः Sāh — प्रीतिकरणम् MW.

gratifying another अनुवर्तनम् g. the ear

श्रुतिप्रसादनम् Śak.

gratification | I परितोषणम् Bhp — प्रतोषः Bhp.

| II आराधः — परीन्दनम् Vajracch — परीप्ता MW

— प्रसङ्गः mn, MBh, etc — समाराधनम् Ragh,

Sarvad.

the gratification of a wish इच्छादानम् इ. of

desires कामभोगः m pl Nal, R, Bhp g. of people

जनरज्जनम् W g. of sexual passion outside Vulva

बाह्यसम्भोगः, बाह्यरतम् Cat g. of wishes चित्तानुवृत्ति

f Ratnāv 4.1 g. personified (esp. as a daughter

of Daksha) प्रीति f Hariv, Pur, Kathās g. personified

(esp. as one of the two wives of Kāma-deva)

श्रीति f. Hariv, Pur, Kathās sensual g. कामभोगाः m

pl Nal, R, Bhp.

gratified adj. I I परितोषित Hariv, R, Kathās

— तोषित MBh, R, BHP, Śak 7.1, Kathās.

I II आप्यायित — छन्दित MBh 13, Hariv — परीन्दित

Vajracch — प्रीणित MBh, Pañcat, Bhatt — प्रीतिमत

MBh, Kāv, MārkaP — प्रैणान AV — रत BHP — रतवाल

R — विवर्धित MBh, Kāv, etc — सभाजित MBh, R, etc.

not gratified I II अजोष f (आ) RV 1.9.4.

gratified by devotion ब्रह्मजुष AV g. by prayer

ब्रह्मजुष AV g. in mind प्रीतमानस् (R), प्रीतमानस

(MBh), प्रीतात्मन् (MBh, Mn) — one who has the

semblance of being g. संतोषणीयरूप perfectly g.

संस्मृत Lalit.

to be gratified । I संतोषणीय MBh — संतोष्य

Sank, Sarvad, संतोष्यम् (impers) — संतोष्य

MBh.

'gratifier of human desires' । II कामपालः

Vishn.

any one that gratifies । I परितोषयितृ mfn

'is' (v.l. परितोषयितृ).

anything that gratifies । I परितोषयितृ mfn

'is' (v.l. परितोषयितृ).

Oeyum Gratissimum | II अजगन्धा,

अजगन्धिका.

gratitude | I कृतज्ञता R, Pañcat, कृतज्ञत्वम्.

| II प्रत्युपकारः MBh, Kāv, etc.

gratuity | I पारितोषिकम् Kāv, Rājat —

प्रसादः Ratnâv.

grave adj । I गम्भीर † (आ) RV, AV 5.11.3,

Prab 4.15, Sāh, गम्भीर MBh, etc - धीर † (आ)

Hariv, Kāv, Pur.

। II अनुदात्त.

the grave accent अनुदात्तः pure and g. विष्णुधोर

Kathās.

gravely । II भावगम्भीरम् ind BHP - सधैर्यम्

ind MW.

grave न । II गतिः ŚBr 14, Sāṅkh Br,

ĀśvGr, SāṅkhGr, Kauś, MBh, etc, कर्त —

मृतम् L, = चैत्य — मृन्मयगृहम् RV 7. 89.1 —

मृन्मयगृहम्.

gravity । I गौरवम् Āp, Mn 2. 145, MBh, etc

— धैर्यम् MBh, Kāv, etc.

gravy । II प्रहितम् L — लालसीकम् W.

being without gravy विमुक्तम् mf NirP

a kind of g. प्रदिग्धः W.

gravel | I शक्करा (ये f आ) AV, etc.

| II कठलम्, कठलम् Buddh — कठिलः —

कपराशः W — चूर्णवण्डः, चूर्णवण्डम् L — प्रलोभनी L —

वा. लु. का Sg and pl ~~set~~ S'evet Up, Mn, MBh, etc —

शक्करा L — सिक्ता VS, etc — सुसिक्ता L.

attracting along gravel शक्कराकर्षिन् म्फ

Sāṅkhya the condition of g. शक्करत्वम् TS

consisting of g. शक्करम् (आ) २ ऽङ्, Kāty Śr

fine g. सूक्ष्मशक्करा L g. resemblance शक्कराप्रभा L

a hundred grains of g. शतशक्करम् ऽङ्, शतशक्करता

impregnated with gravelly particles (as wind etc)

शर्करालः mfn Venis a kind of gravel सुखरः m

TBz (Sch) made into g. शर्कराकृत mfn L the nature

of g. शर्करात्वम् TS a place abounding in g.

शर्कराकः W.

a gravel (as a disease) 2 II सिक्ता Sus'r—

शर्करा (युं f आ) Sus'r — अश्मरी (Pāṇ 4.2.80)

Sus'r, etc. having hot g. तप्तवातुक mfn Bhp 3.30.23

light-coloured g. (the disease) पाण्डुशर्करा Gāruḍap

a sort of g. भस्ममेहः Sus'r suffering from g.

शकरिन mfn Car suffering from g. (in the

bladder) आश्मरिक mfn Sus's suffering from the

disease called 'gravel' शकरिन mfn Car together

with g. सशकर mf (आ) n Var Br. S.

gravelly mould । I शकरो (ये f आ) AV, etc.

a gravelly place. शकरो: MW g. sediment in the

wine सिकतामेहः Sus's g. soil शकरो (ये f आ)

(mostly pl) AV, etc (land) having g. particles

विशेष मय. VS, TS, MaitrS; Kāth.

19163

gravelly adj. I शार्कर f (इ) Pān 5.2.105 —

शार्करित Pān 5.2.105, शार्करान्त — शार्करान्त L.

+ II शार्करिक (कु कुमुदादि) W — शार्करिक W —

सैकत f (इ) SBr, etc ✓

gravitation I अश्वयन्पातः Bear 12.24.

graze vb । I चर cl । चरति rarely चरेते

Yājñ 3.324, Pañcat, Bhp 5.10, Subh, Hit.

। III रुड् cl 6 रुडति Dhātup 28.88 — वप् cl ।

वपति, वपते RV 6.6.4.

to graze upon विचर, विचरति Bālar to turn

out to g. प्रचर caus प्रचारयति Hariv going to g.

प्रचरणम् Cat.

graze vb 2 I सम्मृश, सम्मृहाति, सम्मृहाते ŚBr,

Gr ŚS.

2 II अवलिरव् Sws'र — घट् caus घटयति (वि०)

6. 4. 92, exceptionally घटयते Rājāt 4. 543) —

लिरव् el 6 (Dhātup 28. 72) लिरवति (rarely लिरवते) MW

— व्यालिरव्, व्यालिरवति: Kir — समुल्लिरव्, समुल्लिरवति R

— स्पृश el 6 (Dhātup 28. 128) स्पृशति RV, etc.

to graze in passing (said of heavenly body in

its transit) उपमृद्, उपमृद्वाति VarBṛS.

grazed adj 2 I अग्र MBh 1.3, Hariv 12175,

mr̥icch 1.23.3.9, Subh.

grazed by (anything) अभिलङ्घित one whose

shoulders are g. by his horns (said of the leader)

of a herd of cattle to mark superiority)

विषाणोद्धिखितस्कन्ध MW.

grazing 1 I चरणम् W.

a grazing-ground विहारभूमि † Kir.

grazing 2 I अपभ्रंशः Śāk (v.l. for अभिमंश)

आलेखः TS 5.1.5.9.

19168

grazing adj 1 II मवसाद् RV.

grazing on small herbs (as a deer) शुकुद्रं चर

BhP 4. 29. 53 g. on the banks of rivers कूले चर

Swid., कूले चर BhPr.

grazing adj 2 II लेरिगन् Ragh.

'grazing the clouds' अभ्रं कष [Pāṇ 3. 2. 42]

Kād.

grease । I स्नेहः (स्नेहम् & अधःचादि, 'य')

५ आ) Śāṅkhya, etc — वसा VS, etc, वशा.

। II वशम् AV, AitBr, Kāth.

any grease sticking to vessels (मेघः ŚeS,

Gaut, etc any substance yielding g. स्नेहभूमि

५ W hog's g. वराहवसा Sus'r a jug for g.

स्नेहकुम्भः Sus'r, स्नेहघटः Sus'r prepared with

g. स्नेहसंस्कृतम् mfn Sus'r.

to grease (e.g. a wheel) । II उपाञ्ज,

उपानत्ति TS 2.06.3.4, 3.

greased adj । I स्नेहात्तः सुस्र, स्नेहाभ्यस्तः

सुस्र.

। II उपाक्तः TS 2.6.3.3.

greasiness । I स्नेहः (स्नेहम् & अधचिदि, 'यु')

। आ) सुस्र, Yājñ, Tarkas, Sarvad (IW. 69).

greasy adj I I स्निग्ध Suśr, Suleh.

I II अलूक्ष TUp, etc, = (अरूक्ष) - दृढत्व RV,

AV, VS, ŚB 3.12 — प्रमेदित MW — सस्नेह † (आ)

Mn, MBh, etc.

not greasy I I निःस्नेह † (आ) Mn, Pañc. ~~not~~

g. (as food) रुक्ष

not greasy (as food) रुक्ष † (आ) Kathās, Suśr

not g. (as medicine) रुक्ष † (आ), Kathās, Suśr

the having g. substances (like butter) near at

hand (for oblations) अलूक्षान्तात्वम् TB 1.1.6.6

to make g. रिनेह caus (or cl 10 Dhātup 32.36)

रिनेह्यति Car, KātyŚr, Sch very g. प्ररिनेह्य Śak.

1

greaves I मङ्गुणम् L.

I II मङ्गुणम् L.

19173

great adj 1 I बृहत् (अती) RV, etc — उरु (वी)

RV, AV, MBh, Ragh — विशाल (आ, also ई MBh, Kāv,

etc — गुरु (वी) Rājān, Bhāṣṭra, etc — भूरि RV, etc.

1 II अभूण Naigh RV 1.133.5 — उत्तात Śis —

उदात्त — उदार (आ and ई [गु. बढ़ादि — Pan 4.1.1])

— उदाम MBh Megh, Rājāt, etc — उन्नत (figuratively)

(figuratively) Kathās, Bhāṣṭra, Śah, etc — उर्जित

MBh, Bhag, Ragh, Hit, etc — ऊर्व RV — ऋभुक्षिन्

m RV 8.93.34 — ऋषु m RV (say) — ऋष्व

(आ) RV — ककह, ककुम RV (च. ककुहस्तिना

19174

Naigh — द्वित्रिंशद्विंशदिक (sinhas), द्वित्रिंशद्विंशदिक

(Hit — द्विबहस RV — पुष्प Mn, MBh, etc — पुष्प

हु (वी ७२२ — पुष्प हु (आ) MBh, Sid, Kathas —

प्रचण्ड हु (आ) — प्रचण्ड हु (आ) MBh, Kāv, etc —

प्रभूत ŚBh, etc — प्रवृद्ध RV, etc — प्राज्य MBh,

Kāv, etc — प्रौढ Kāv, Kathās, Pāṇicat — बहु हु (वी,

उ) AV, etc — वाष्कलः W, (वाष्कल) — बृहत्

W, बृहत् — बृहत् — SvetUp, बृहत् — बृहत्

Naigh 3.3 — भद्र हु (आ) L — मह हु (ई ७२२)

RV, VS, मह RV — महद्गत Divyāv — महस्वत

19175

°hUp, BbP - महाकार विजय - - महाग (?) W —

महान्त - Suparn, महि (only nom, acc sg m RV,

AV, VS = महन् - महामूत MBh - महामात्र MBh, R

- महार्षि (आ) W - महिन RV - महिन (आ)

RV - - महिष (महिषी) Naigh 3.3 - - माहिन (आ)

— माहिनावत् RV — खड MW — वड् L — विकट

(आ) RV, etc — विकासिन् Kav, Kam — विपुल (आ)

विपुल, MBh, etc — विभू (ved) विभू (इ वी

RV, etc — विभूत — विस्तारिन् Hariv, Kav, Pur

विस्तीर्ण MBh, Kav, etc — वृद्ध RV, etc — स्फार (आ)

19176

Kāv, HParis, Pañcad.

not great 1I अनुरु ४ (उ. or जी).

abounding in g. living creatures पृथुसत्त्ववत्

mw accomplishing g. things (said of weapons)

भारसाधन L, R, भारसाधिन Hariv achieving g.

deeds पुरुकृत्वन् RV anything g. महत् न ChUp

become g. प्रसूत - Sāh, BHP, kathās, etc to become

g. said of the ~~the~~ moon महद्-भू Sāh become g.

महद्भू m, महद्भूत becoming g. विस्तारः (met. said

of the heart) Sāh — (met. applied to the heart)

विस्तरः Da's to be g. पुल. cl. 1.6.10 पोळति, पूळति;

पोळयति Dhātup 20.11.32.61 — ग्राध RV being g.

महाभूत MBh being a g. family महाकुल RV, Kam, etc

belonging to the attendance of four g. kings चतुर्भारज-

यि
- कषिका: m pl - चतुर्भारजिका: m pl Buddh bringing

g. wealth वृषण्वरु - R'1 to cause g. pain परिताप caus

परितापयति R, Pañc, Hit coming from a g. Rishi

पारमर्ष Sarvad completely g. सर्वमहन् Pān 6.2.

93 doubly as g. द्विमान Mānḍr and g.

endowed with g. energy उग्रतेजस् R exceedingly

३. गवस्वतः (आ. R. extremely g. महामहिमः)

Pratap fit for g. persons माहाजनिक, माहाजनीन

Pan 5.1.9, Vārtt 6, Pat, g. प्रतिजनादि the 4 g.

guardians of the ~~low~~ lowest of the 6 sensuous

heavens चतुर्माहाराजाः m pl W to give g.

pleasure to परिनिन्द (only ind p परिनिन्द्य (acc)

MBh 15.522 giving g. merit सुपुण्यदः पाप्मनः

g. - (in nouns^{of} relationship) ग्रा- ind (in nouns of

relationship) (e.g. ग्रामिणः 'great grandfather', ग्रामिणः

'g. grandson') a g. act अवदानम् Śak, Ragh

11.21, Kum 7.48 g. and little value गुरुत्तुना

Bhartr. 2.37 (subh) g. and small उच्चान

— importance गुरुत्वायवम् Mn 7.299, MBh 3.13, R,

Sak 5. $\frac{27}{28}$ g. applied to animate objects

वृषन् RV, AV, VS, Bṛ — (applied to inanimate

objects) वृषन् RV, AV, VS, Bṛ a g. Asura

महासुरः MBh, R, etc g. beauty प्रभूतरूपम् MW g.

Brahmana महाब्राह्मणम् g. bodied (said of Vishnu)

महामूर्ति MBh g. darkness घनतिमिरम् W —

तमस्कण्डः g. कस्कादि दंड, तमस्नाति B.L. g.

deceit महाभया Pur great deeds महानि n pl PV

a g. deed कर्मविधानम् Jatakam g. distance अध्वप्रकर्षः

R a g. eater महाघसः L g. effort समुद्यमः Kav

Kathās in phil. a g. element प्रभूतम् Samkhyak

महाभूत of ^{g.} ~~great~~ energy प्रयुक्तो जस Mark P

g. exertion समुद्यमः Kav Kathās g. extent

पार्थिवम् Apśā ch a g. family विशालकुलम्

Mv. g. fear परिकम्पः L g. forest महावनम्

Mbh, R — महारण्यम् R, Buddh a g. grand-

daughter प्रपौत्री Heat a g. grand-father

अनन्तमहः AV a g. grandson with his descen-

dants परमरः L a p. grandson परमरः L

a g. handful गुरुमुखि m. Kath 21.7 — (ok

sacrificial grass रश्मिमुखि मात्रः 3.3.6 g.

headed महामूर्धन्य मरिह g. heat उत्तापः g. in

पदं (पदु or पद्वी) g. (in degree) महत् RV, etc

g. Indra of the earth महामैहन्ः Rajat g. in

bride मानमहत् विहर्तुः g. (in quantity) महत्

RV, etc — (in space) महत् RV, etc — in

time महत् RV, etc a g. king राजशाहः

MBh a g. leader of Śiva's hosts महाभारतः

m. Māhār, Hariv / RTL 217) a g. light ब्रह्मपति

f. MW g. lord महापति m. Vishnu — प्रभावितु-

m. Bhārta, प्रभावितु Kāv, etc — of the alpha

bet. शिवराशिर्माह्वरः RTL १४.१, Cat ~~the~~ of the

universe (Śiva) विश्वमाह्वरः Cat a g. loss-पुरुहानि

f. Kāv.

a g. man 1I महापुरुषः Hit, Mear, Buddh, etc

— महाजनः (rarely महाजनाः m pl) Pañcat.

1II नृसिंहः MBh, R — नृसोमः Ragh — ब्रह्मजनः

MW -- महत् m Kāv, Kām, Pañcat -- महापुंसः Sate.

a g. mass of water नारिराशि Ragh a g.

merchant पण्यपति m R g. merit गुणपूगम्

SiS 9.64, गुणप्रकर्षः. Mericab 4.22, kpr 7.11/12, गुणमहत्

n w g. merits गुणोचः MBh g. minded महामनसः

RV, MBh, R, SiS -- महामति MBh, R, etc a g. monarch

राजकुञ्जरः a g. name नामन् n the g. Nārāyaṇa

महानारायणः -alit g. narrative बृहत्कथा Kāvyaḍ,

Kathās the g. Nirvāṇa महानिर्वाणम् Buddh

g. pain परितापि f L (met) the g. path

19184

राजमार्गः Sarwad a g. person श्रीमत m g.

persons महाजनः rarely महाजनाः m pl Patient

g. power सम्भूति ह thp sch, विभूति g.

profit उत्तमलाभः g. quantity विनाशः, विनाशम्

Ka, VarBh: g. respect मानोन्नति ह Bhartr.

a g. ruler प्रभावितु m Bhartr, प्रभावितु MBh,

Kar, etc a g. sacrifice गुरुकृतु m Yajñ 3.

328 a g. sage महर्षिगत m L a g. scoundrel

प्रत्यक्षः Meicch g. secrecy सुगुप्ति ह Mit

g. self-mortification ब्रह्मचर्यम् MW the g.

sleep महानिद्रा L. g. sorrow दुःखसागरः

a g. thing मत्तु न Āsvaj a g. villain

प्रवामः Mricch the g. vow (of chastity)

वृद्धनम् अह g. wealth अरिशि m Das —

अरिशी Kathas g. wickedness दुरिष्ठम् L. g. (with

child) गुर्वी L. - गर्भगुर्वी Sah a g. work

महाकर्मन् n AdBh - अपदानम् RV 2.65.4, Sah

(v.l.) the g. world मही RV, etc having a g.

desire of anything भूयश्छन्दिक having g. energy

वृहत्तेजस् MW having g. fortune पृथुश्री MAh

having g. leaves बृहत्पत्राशः f (आ) AV have

having g. limbs (said of Siva) महाङ्गुलः Buddh

having g. splendour बृहद्भासः MBh having g.

strength बृहद्वलः MBh, Hariv, Pur - विपुलैर्जस

having g. thirst बहुतृष्णः Kar in g.

numbers अनेकशः ind in the presence of a

g. number of men महाजने ind it is a g. matter

that लब्धहुयद् MBh made g. प्रतिबुद्ध W make

g. efforts प्रगुर (say) observing the g. vow

बृहद्व्रतः Bhp (a house) occupied by a g.

19187

number of men महाजन MBh of g. bravery

उरविक्रम Bhp, Venus of g. heroism पुरुष-

-विक्रम-Bhp of g. splendour उदारशोभ of

g. Valour भूरिविक्रम R one of the seven stars

of the g. Bear अत्रि m (in astrum) one

who has completed a g. work कृतापदान

possessing g. power प्राज्यविक्रम Kum ~~possess~~

~~possessing~~ g. wealth सार्थसंचय Kathas practising

g. austerity ब्रह्मपरा MW practising g.

Self-mortification ब्रह्मपरा MW relating

to the g. journey महाप्रस्थानिक MBh, R 3 times as

g. निस्तावा (a Vedic) Pan 5.4.89 truly g.

महामहिमन Pratap the two g. ones माकी f du.

Very g. 1 I महत्तर MBh, R, Kathas - महत्तर

— बहुर. f (आ) MBh, Kav, etc — सुमहत् —

अत्यन्त .

1 II प्रायिष्ठ RV, ŚBr (Pan 6.4.161, Sch) —

प्रोक्त Kathas — वर्षिष्ठ RV, Br, Bhp — वर्षीयस्

Bhp — विमहत् MBh — विमही — Say and others

— सुविपुल f (आ) MBh, R — सुविस्तर f (आ)

Mrgh, Kav, etc.

You have done me a g. service by त्वया मे

बहु कृतं यद् Nal You have done me a g.

Service that त्वया मे बहुकृतं यद् Nal.

to grow g. ग्रह, ग्रहं ८१ १ ग्रहनि.

to make g. मही कृ, मही करानि Samk.

19190

greater adj 1 I महत्तर MBh, R, Kathās — गुरुतर

Mn 7.9.11, MBh, etc — ज्यायस (Pāṇ 5.3.61 & 6.4.

160) RV, etc. (युक् Pāṇ 6.2.25) — भूयस् RV, etc

1 II

गिरियस्तर MBh 7.53.24 — पृथुतर - प्रवर &

(आ) Var — बहूतर & (आ) MBh, Kāv, etc — महीयस्

Up, MBh, Kāv, etc.

to be greater than the back can carry (applies

to wealth only) प्रभू with पृष्ठम्, प्रभवति (rarely

प्रभवते) RV 2.13.4 Containing the g. part (but

not every thing) प्रायिक Vām 5.2.24 for the

g. part बहुतरम् ind_Vet, SaddhP g. by one

कोत्तर ŚBr, Suīr, RPrāt, etc a g. evil than

दुःखतरम् (abl) Nal 11.17 g. in number

ज्यायस् ŚBr 14.4.1 g. pain दुःखतरम् Nal

11.17 the g. part महान् n. ĀśvGr g. than

गरीयस् (TBr 1 (abl) MBh 14.255 तर्षयिस्

(abl) RV, AV, VS, Br all the rest सर्वनस्तर

g. than before पूर्वाधिक g. than words can tell

कचोमवात्तीन् Sinhās having the g. number killed

निहतभूयिष्ठ R not g. than अज्यायस् (abl) TBr

with a g. share भागानुभागिन्. ind M3h :

19193

greatest adj 1 T महत्तम — उत्तम — ज्येष्ठ (Pāṇ)

5.3.61) RV, etc — भूयिष्ठ ऋ (आ) RV, etc — महिष्ठ

BhP.

1 II परमक ऋ (इकां) MBh, R, etc — परमात्मक

ऋ (आ) MBh — पुष्टुत्तम MW — महामात्र MBh, R

— वर्धिष्ठ RV, Bc, BhP.

the greatest misfortune सम्पत् ऋ MW g. of

all सम्महत् MBh, Kathās the g. part भूयामात्रम्

Kaus — यद्भूयसा (ibc) g. (root [square

roots) extracted from the quantity operated upon

19191

ज्येष्ठमूल, ज्येष्ठपद

19195

greatly 1I बहु ind RV, etc - परम ind MBh,

Kāv, etc - भृश mṛga ibc, भृशम् ind Mn, MBh, etc

बृहत् ind RV - सु ind RV, etc

1II अमनाक ind - उच्चैः Kir - निर्दयम्

ind Kāv - प्रगाढम् ind Kāv, Śukr - प्रबलम् ind

Śukr - बहुलियम् ind MBh - भूरी ind RV, etc -

महि ind RV, AV, VS, ŚāṅkhŚr - महौभिः instr

pl - महा, महभिः - वज्रभिः ind - साधु ind

R, Kām, BhP - सुबहु ind BhP - सुभगम् Śak

(v.l. for सुतराम्)

to become greatly excited परिकुप, परिकुप्यति

MBh to become g. moved परिकुप, परिकुप्यति MBh

to be ^{g.} greatly agitated सम्प्रकम्प, सम्प्रकम्प्यते Kath

to be g. bewildered मुह intens मोभूयते (MBh) मोभोग्धि

and मोभोदि (g) to be g. moved व्यतिवृत् MBh

to be g. perplexed मुह intens मोभूयते (MBh) मोभोग्धि

and मोभोदि (g) to blame g. परिगर्ह, परिगर्हति,

caus परिगर्हयति MBh to delight g. परिहृष,

caus परिहृषयति MBh, Hariv g. agitated

परिसमुत्सुक ^{mfn} R g. delighted ^{mfn} परिहृषति MBh

g. delighting परिहस्य m n MBh g. enraged

संकुष्ट mfn MBh, R, etc g. excited परिसमुत्सुक mfn

R परिकोपित mfn MBh g. increasing अधो

मिश्रशोकवर्धन m (इ) n MBh g. rejoiced

परिसंहर्ष mfn R g. renowned महारथान mfn

Paincar g. troubled निगमित mfn MBh

to honour g. परिपूज्, परिपूजयति MBh, etc

to rejoice g. परिनन्द only in परिनन्दय MBh

greatness 1 I महता Kathās महत्त्वम् Rav,

Var — महिमा — १ R — बृहत्त्वम् MBh, Hariv,

Kathās — बृहत्त्वम् W — विशालता ŚiS — महिमा

m RV, etc.

1 II पृथुता, पृथुत्वम् ŚiS, Var — प्राथम्यम्

m RV, etc — प्राप्ति १ Var — मज्जनम्

RV, AV — ब्रह्मत्वम् ŚiS — महत् १ ŚiS

ŚiS, etc — महता ChUp — महत् १ RV —

महत् १ RV, AV, Bṛ, Up — महत्त्वम् Up —

महि १ Bṛ — महिता BṛP, महित्वम् RV, VS, etc,

19199

महिल्वनम् RV — महमन् m. AV — माहतम् १

पृश्वादि — वर्ष्मन् n MBh, Hariv, etc — विपुलता

Śak, विपुलत्वम् MBh — विभवः R, Kālid, VarBrS

— विभूति f Kālid, Pañcat, Kathās, etc — विभूमन्

m TS — वैभवम् Kāv, Kathās, etc.

by greatness महित्वना ind deprived of

g. महत्त्वरहित mfn MW giving g. (?)

महद mfn Das the g. of any place स्थान —

माहात्म्यम् MW the g. of Kārttika कार्तिकमहिमन्

m the g. of Rāma राममहिमन् m

19200

excessive g. महामहिमन् m Sah possessing

true g. महामहिमशालिन् m true g.

महामहिमन् m Sah .

महाराष्ट्र राज्य

प्रा. प्र. म. महाराष्ट्र, अथवा प्रा. प्र. म.

प्रा. प्र. म. महाराष्ट्र, अथवा प्रा. प्र. म.

